

Bibliotekarz

Numer poświęcony pamięci Czesława Koziola

P₅ **6**

1968

**ROK XXXV
WARSZAWA**

CZASOPISMO WYDAWANE PRZEZ STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH ORAZ BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ M. ST. WARSZAWY

TREŚĆ — СОДЕРЖАНИЕ — CONTENTS

	Str.
Ustawa z dnia 9 kwietnia 1968 r. o bibliotekach	162
Библиотечный закон	
New library law	
R. Kaczmarek: Za Ustawą o bibliotekach. Przemówienie poselskie	166
— За библиотечный закон. Речь в сейме	
— About library law — the speech of congress-man	
Cz. Koziół: Ustawa o bibliotekach	171
— Библиотечный закон	
— New library law	
Cz. Koziół: Współczesne tendencje ustawodawstwa bibliotecznego i organizacji współpracy bibliotek	173
— Современные тенденции библиотечного законодательства и организации сотрудничества библиотек	
— New trends of the library law and interlibrary cooperation	
J. Czarnecka: Czesław Koziół	175
— Чеслав Козиол	
— Czesław Koziół	
J. Czarnecka, D. Stępniewska: Bibliografia prac Czesława Koziół	184
Przegląd piśmiennictwa	
Обзор литературы	
Reviews of books and articles	
Sprawy bibliotek i czytelnictwa w prasie. (eLBe)	188
Проблемы библиотек и чтения в печати	
Problems of libraries and reading in the press	
Kronika krajowa i zagraniczna (L.B. i M.K.)	190
Внутренняя и зарубежная хроника	
Domestic and foreign chronicle	
Przepisy prawne (TeZar)	191
Законодательство	
Legal regulations	

BIBLIOTEKARZ

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA

Nr 6

WARSZAWA

ROK XXXV

NUMER POŚWIĘCONY PAMIĘCI CZESŁAWA KOZIOŁA ROZPOCZYNA
USTAWA O BIBLIOTEKACH, NASTĘPNY PO DEKRECIE O BIBLIOTEKACH
AKT PRAWNY O FUNDAMENTALNYM ZNACZENIU DLA ROZWOJU BIBLIO-
TEKARSTWA POLSKIEGO.

CZESŁAW KOZIOŁ BYŁ AKTYWNYM WSPÓŁTWÓRCĄ USTAWY, WŁOŻYŁ
WIELE WYSIŁKU W JEJ OPRACOWANIE. UCHWALENIA USTAWY PRZEZ
SEJM NIE DOCZekaŁ.

PRZYGOTOWANE PRZEZ NIEGO MATERIAŁY, WIĄŻĄCE SIĘ Z USTAWĄ
I DAJĄCE WNIKLIWE JEJ OŚWIETLENIE, SĄ NIEMAL OSTATNIMI, KTÓRE
WYSZŁY SPOD JEGO PIÓRA.

REDAKCJA

U S T A W A

z dnia 9 kwietnia 1968 r.

o bibliotekach

(Dziennik Ustaw PRL nr 12 z dn. 17.IV.68 r. poz. 63)

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

Art. 1. 1. Biblioteki, ich zbiory i urządzenia są dobrem narodowym. Biblioteki służą rozwojowi nauki, kultury i gospodarki narodowej oraz socjalistycznemu wychowaniu społeczeństwa.

2. Obywatele mają prawo do korzystania z bibliotek na zasadach określonych w ustawie.

3. Państwo zapewnia rozwój bibliotek i szerokie udostępnienie ich zbiorów.

Art. 2. 1. Przepisy ustawy stosuje się do:

- 1) bibliotek państwowych jednostek organizacyjnych i instytucji państwowych,
- 2) bibliotek Polskiej Akademii Nauk i jej placówek,
- 3) innych bibliotek, które na zasadach określonych w niniejszej ustawie zostaną włączone do ogólnokrajowej sieci bibliotecznej.

2. Centralna Rada Związków Zawodowych w porozumieniu z Ministrem Kultury i Sztuki określi, w jakim zakresie przepisy ustawy stosuje się do bibliotek związków zawodowych.

3. Do bibliotek innych niż wymienione w ust. 1 i 2, a w szczególności do bibliotek i zbiorów materiałów bibliotecznych organizacji spółdzielczych, społecznych i innych instytucji niepaństwowych oraz osób prawnych, a także organizacji i instytucji nie posiadających osobowości prawnej, jak również do zbiorów materiałów bibliotecznych osób fizycznych stosuje się niniejszą ustawę w zakresie ustalonym w jej przepisach.

Art. 3. Biblioteka może stanowić samodzielną jednostkę organizacyjną gromadzącą i udostępniającą materiały biblioteczne. Biblioteka może również wchodzić w skład innej jednostki organizacyjnej.

Art. 4. 1. Do zadań bibliotek w szczególności należy:

- 1) gromadzenie, przechowywanie i konserwacja materiałów bibliotecznych, jak: książki, czasopisma i inne druki, rękopisy, ryciny, nuty, mapy, filmy, mikrofilmy, płyty oraz wszelkie inne zapisy obrazu i dźwięku,
 - 2) opracowywanie zgromadzonych materiałów bibliotecznych,
 - 3) udostępnianie materiałów bibliotecznych, udzielanie pomocy fachowej w ich wykorzystaniu oraz informowanie o zawartości zbiorów.
2. Do zadań bibliotek może ponadto należeć:
- 1) prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, informacyjnej, naukowo-badawczej, dydaktycznej, popularyzacyjnej, wychowawczej i kulturalno-oświatowej,
 - 2) współdziałanie w organizowaniu działalności społecznej służącej rozwojowi czytelnictwa,
 - 3) działalność instrukcyjno-metodyczną i szkoleniową.

Rozdział 2.

Przepisy organizacyjne.

Art. 5. 1. Biblioteki, które stanowią samodzielne jednostki organizacyjne, tworzy się, łączy, przekształca i znosi w drodze zarządzenia właściwego ministra lub uchwały prezydium właściwej rady narodowej.

2. Zarządzenie lub uchwała o utworzeniu biblioteki powinno określać w szczególności:

- 1) nazwę, siedzibę oraz zakres działania biblioteki,
- 2) organ wykonujący bezpośredni nadzór nad działalnością biblioteki,
- 3) źródło finansowania,
- 4) w miarę potrzeby inne dane dotyczące organizacji, reprezentowania i działalności biblioteki.

3. Zarządzenie lub uchwała o zniesieniu biblioteki powinno w szczególności ustalać przeznaczenie jej zbiorów i urządzeń, zapewniające właściwe ich zabezpieczenie i wykorzystanie.

4. Zadania, szczegółowy zakres działania oraz organizację biblioteki stanowiącej samodzielną jednostkę organizacyjną określa statut. Statut biblioteki ustala organ właściwy dla jej utworzenia.

Art. 6. Tworzenie, łączenie, przekształcanie i znoszenie bibliotek wchodzących w skład innych jednostek organizacyjnych, a także nadawanie tym bibliotekom regulaminów ustalających ich zadania, szczegółowy zakres działania oraz organizację określają odpowiednio przepisy organizacyjne tych jednostek.

Art. 7. Właściwi ministrowie w porozumieniu z Ministrem Kultury i Sztuki ustalają w miarę potrzeby wzorcowe statuty i regulaminy bibliotek im podległych lub przez nich nadzorowanych.

Art. 8. 1. Przy biblioteczności może działać:

- 1) rada naukowa w przypadkach określonych w przepisach o Instytutach naukowo-badawczych albo
- 2) komisja biblioteczna lub inny organ opiniotwórczy, jeżeli statut lub regulamin biblioteki tak postanawia,
- 3) kolo przyjaciół biblioteki lub inny społeczny organ doradczy, w skład którego wchodzi przedstawiciel czytelników i organizacji społecznych.

2. Kolo przyjaciół biblioteki i społeczny organ doradczy działają na podstawie regulaminów przez nie uchwalonych i zatwierdzonych przez organ sprawujący bezpośredni nadzór nad biblioteką.

3. Właściwi ministrowie mogą ustalać wzorcowe regulaminy, o których mowa w ust. 2.

Art. 9. 1. Organ sprawujący bezpośredni nadzór nad biblioteką obowiązany jest zapewnić bibliotecze odpowiednia warunki działania i rozwoju, a w szczególności:

1) dostarczyć lokal i wyposażenie odpowiadające zadaniom biblioteki,

2) zapewnić środki na prowadzenie działalności bibliotecznej, w szczególności na zakup materiałów bibliotecznych, doskonalenie zawodowe pracowników oraz pomoc metodyczną i bibliograficzną.

2. Właściwi ministrowie ustalają w miarę potrzeby wytyczne w sprawie zakładania bibliotek.

Art. 10. 1. Organem opiniodawczym i doradczym Ministra Kultury i Sztuki w sprawach bibliotek jest Państwowa Rada Biblioteczna, w skład której wchodzi przedstawiciele zainteresowanych resortów, Instytucji oraz organizacji.

2. Do zakresu zadań Państwowej Rady Bibliotecznej w szczególności należy:

- 1) zgłaszanie wniosków w sprawach polityki bibliotecznej i jej realizacji,
- 2) wypowiedzianie się w sprawach potrzeb bibliotekarstwa i czytelnictwa oraz składanie wniosków w tych sprawach,
- 3) opiniowanie projektów aktów normalywnych z zakresu bibliotekarstwa,
- 4) zgłaszanie wniosków w sprawach ustalania i stosowania zasad określonych w art. 16.
- 5) wypowiedzianie się w sprawach budownictwa obiektów bibliotecznych.

3. W celu wykonania swoich zadań Państwowa Rada Biblioteczna może przeprowadzać niezbędne badania.

4. Tryb powoływania i liczbę członków Państwowej Rady Bibliotecznej oraz szczegółowy zakres i sposób jej działania ustala regulamin zatwierdzony przez Prezesa Rady Ministrów.

Art. 11. Minister Kultury i Sztuki, w porozumieniu z Ministrem Finansów, zainteresowanymi ministrami i Polską Akademią Nauk, ustala dla bibliotek jednolite zasady ewidencji materiałów bibliotecznych, ich wyceny i inwentaryzacji oraz odpisywania ubyteków w tych materiałach.

Rozdział 3.

Ogólnokrajowa sieć biblioteczna.

Art. 12. 1. Biblioteki państwowe i biblioteki Polskiej Akademii Nauk i jej placówek, do których stosuje się przepisy ustawy, stanowią ogólnokrajową sieć biblioteczną.

2. Biblioteki państwowe, określone w ust. 1, podległe ministrowi lub przez niego nadzorowane, stanowią sieć resortową w ramach ogólnokrajowej sieci bibliotecznej.

3. Minister Kultury i Sztuki w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami i centralnymi związkami organizacji spółdzielczych może biblioteki organizacji spółdzielczych i społecznych oraz inne biblioteki włączać do ogólnokrajowej sieci bibliotecznej.

4. Biblioteki ogólnokrajowej sieci bibliotecznej obowiązane są do współdziałania w zakresie gromadzenia, przechowywania, opracowywania i udostępniania zbiorów, sporządzania i rozpowszechniania informacji bibliograficznych i dokumentacyjnych, w działalności naukowo-badawczej oraz w doskonaleniu i doskonaleniu zawodowym pracowników bibliotek.

Art. 13. 1. Biblioteki ogólnokrajowej sieci bibliotecznej

ze względu na swe zadania dzielą się na: naukowe, fachowe, szkolne, pedagogiczne, publiczne oraz inne.

2. Dla przechowywania rzadko wykorzystywanych materiałów bibliotecznych mogą być tworzone biblioteki akładowe.

3. Biblioteka może wykonywać zadania należące do dwu lub więcej rodzajów bibliotek (ust. 1).

4. Biblioteki, które wchodzi w skład sieci Informacji technicznej i ekonomicznej, objęte są z zachowaniem przepłsów dotyczących tej sieci ogólnokrajową siecią biblioteczną.

Art. 14. 1. Biblioteki ogólnokrajowej sieci bibliotecznej obowiązane są do wzajemnej wymiany lub nieodpłatnego przekazywania zbędnych materiałów bibliotecznych.

2. Zbędne materiały biblioteczne, nie wykorzystane w sposób określony w ust. 1, mogą być sprzedawane.

Art. 15. 1. Korzystanie z bibliotek ogólnokrajowej sieci bibliotecznej jest bezpłatne.

2. Sposób i warunki korzystania z biblioteki określa regulamin zatwierdzony przez organ wymieniony w art. 5.

3. Regulamin korzystania może ustalać:

- 1) opłaty za usługi bibliograficzne i dokumentacyjne oraz za reprodukowanie i mikrofilmowanie materiałów bibliotecznych,
- 2) obowiązek złożenia kaucji na zabezpieczenie wypożyczonych materiałów bibliotecznych,
- 3) opłaty za niezwrócenie w terminie wypożyczonych materiałów bibliotecznych,
- 4) odszkodowania umowne za uszkodzenie, zniszczenie lub niezwrócenie materiałów bibliotecznych, których nie można nabyć w sprzedaży rynkowej,
- 5) obowiązek zwrotu kosztów przesyłki materiałów bibliotecznych.

Art. 16. 1. Minister Kultury i Sztuki, w porozumieniu z Przewodniczącym Komitetu Nauki i Techniki, z zainteresowanymi ministrami i Polską Akademią Nauk, ustala dla bibliotek ogólnokrajowej sieci bibliotecznej zasady w sprawach:

- 1) specjalizacji zbiorów materiałów bibliotecznych,
- 2) międzybibliotecznej wymiany, przekazywania i sprzedaży zbędnych materiałów bibliotecznych,
- 3) zabezpieczania i konserwacji materiałów bibliotecznych,
- 4) koordynacji działalności bibliograficznej i informacyjnej,
- 5) wypożyczania międzybibliotecznego i prowadzenia katalogów centralnych,
- 6) gromadzenia i przechowywania dla celów archiwalnych zasobu materiałów bibliotecznych wytworzonych w Polsce oraz wytworzonych za granicą w języku polskim lub Polski dotyczących,
- 7) sprawozdawczości bibliotek,
- 8) normalizacji i racjonalizacji, a w szczególności wprowadzania postępu technicznego w pracy bibliotecznej,
- 9) doskonalenia i doskonalenia zawodowego pracowników bibliotek.

2. Minister Kultury i Sztuki nadzoruje stosowanie przez biblioteki ogólnokrajowej sieci bibliotecznej zasad, o których mowa w ust. 1, i przekazuje Przewodniczącemu Komitetu Nauki i Techniki, zainteresowanemu ministrowi, Polskiej Akademii Nauk, prezydium wojewódzkich rad narodowych lub centralnym zarządom organizacji spółdzielczych uwagi i wnioski, dotyczące realizacji tych zasad przez biblioteki i, podległe lub nadzorowane.

Rozdział 4.

Bibliotek naukowe.

Art. 17. 1. Biblioteki naukowe służą rozwojowi oraz potrzebom nauki i kształcenia przez prowadzenie działalności naukowo-badawczej i usługowej.

2. Biblioteki naukowe prowadzą oprócz działalności określonej w ust. 1 prace dydaktyczne, informacyjne i popularyzacyjne, mające na celu upowszechnienie wiedzy oraz rozwój kultury w społeczeństwie.

3. Do bibliotek naukowych zalicza się:

- 1) Bibliotekę Narodową,
- 2) biblioteki, do których stosuje się przepisy: o szkolnictwie wyższym, o Polskiej Akademii Nauk, o Instytutach naukowo-badawczych, o wyższym szkolnictwie wojskowym oraz o wyższych szkołach artystycznych,
- 3) inne biblioteki, których wykaz ustalił Rada Ministrów.

Art. 18. 1. Biblioteka Narodowa jest centralną biblioteką Państwa.

2. Biblioteka Narodowa posiada osobowość prawną.

3. Nadzór nad Biblioteką Narodową sprawuje Minister Kultury i Sztuki.

4. Zadaniem Biblioteki Narodowej jest prowadzenie działalności bibliotecznej, bibliograficznej, naukowo-badawczej i usługowej, informacyjnej, poradniczej, normalizacyjnej i wydawniczej, a w szczególności:

- 1) zachowanie dorobku piśmienniczego Polski oraz dotyczącego Polski,
- 2) prowadzenie bibliografii narodowej,
- 3) doskonalenie i koordynowanie działalności bibliotek ogólnokrajowej sieci bibliotecznej w zakresie wynikającym z przepisów przewidzianych w art. 16 ust. 1 i art. 20,
- 4) rozwijanie bibliotekoznawstwa, nauki o książce i pokrewnych dziedzin wiedzy.

5. Biblioteka Narodowa prowadzi działalność naukowo-badawczą i usługowo-badawczą, określoną w przepisach o instytutach naukowo-badawczych.

6. Przy Bibliotece Narodowej działa rada naukowa, jako organ opiniotwórczy i doradczy. Do rady naukowej stosuje się odpowiednio przepisy o Instytutach naukowo-badawczych.

7. Organizację i szczegółowy zakres działania Biblioteki Narodowej i jej organów określa statut nadany przez Ministra Kultury i Sztuki.

8. Minister Kultury i Sztuki może w porozumieniu z właściwymi ministrami lub Polską Akademią Nauk przekazać niektórym zadania Biblioteki Narodowej w całości lub w części innym bibliotekom wchodzącym w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej.

Art. 19. Przewodniczący Komitetu Nauk i Techniki oraz Polska Akademia Nauk w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, Ministrem Kultury i Sztuki oraz innymi zainteresowanymi ministrami:

- 1) ustalają plan specjalizacji zbiorów materiałów bibliotecznych w bibliotekach naukowych, dostosowany do potrzeb rozwoju nauki polskiej,
- 2) wyznaczają spośród bibliotek naukowych centralne biblioteki dla określonych dziedzin wiedzy i ustalają zadania tych bibliotek.

Art. 20. Rada Ministrów:

- 1) ustala wykaz bibliotek obowiązanych do wykonywania prac naukowo-badawczych i usługowo-badawczych w zakresie rozwoju bibliotekarstwa, czytelnictwa i doskonalenia pracowników bibliotek,
- 2) określa tryb planowania i sprawozdawczości w zakresie prac, o których mowa w pkt 1.

Rozdział 5.

Biblioteki fachowe.

Art. 21. 1. Biblioteki fachowe służą potrzebom zakładów pracy w zakresie informacji z odpowiednich dziedzin wiedzy niezbędnych do wykonywania ich zadań oraz w zakresie doskonalenia zawodowego pracowników.

2. Właściwi ministrowie wyznaczają biblioteki obowiązane do udzielania pomocy metodycznej i bibliograficznej określonym rodzajom bibliotek fachowych, nie wchodzących w skład sieci informacji technicznej i ekonomicznej.

Rozdział 6.

Biblioteki szkolne i pedagogiczne.

Art. 22. 1. Biblioteki szkolne i biblioteki innych placówek oświatowo-wychowawczych, objętych przepisami o rozwoju systemu oświaty i wychowania, służą realizacji programu nauczania i wychowania oraz kształceniu i doskonaleniu zawodowemu nauczycieli.

2. Biblioteki pedagogiczne służą potrzebom i rozwojowi oświaty i wychowania przez prowadzenie działalności w zakresie kształcenia i doskonalenia pracowników pedagogicznych.

Rozdział 7.

Biblioteki publiczne.

Art. 23. 1. Biblioteki publiczne służą rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelników w społeczeństwie oraz współdziałają w upowszechnianiu wiedzy i rozwoju kultury.

2. Prezydium rad narodowych obowiązuje się zakładać i utrzymywać biblioteki publiczne oraz zapewnić im odpowiednie warunki działania i rozwoju.

Art. 24. 1. Bezpośredni nadzór nad bibliotekami publicznymi sprawują organy prezydiów właściwych rad narodowych.

2. Naczelnym nadzór nad bibliotekami publicznymi sprawuje Minister Kultury i Sztuki.

Art. 25. 1. Obszar działania bibliotek publicznych powinien odpowiadać podziałowi administracyjnemu Państwa, jeżeli nie sprzeciwiają się temu względy komunikacyjne, demograficzne, topograficzne lub inne.

2. Biblioteki publiczne, działające na obszarze dwóch lub więcej rad narodowych, a mające siedzibę w jednej miejscowości, mogą być łączone w jedną bibliotekę. W tym przypadku całość wydatków utrzymania biblioteki finansowana jest z budżetu jednej rady na zasadzie porozumienia, zaś pozostałe rady narodowe pokrywają wydatki na ulepszenie działalności biblioteki na ich obszarze.

Art. 26. 1. Biblioteki publiczne prowadzą wypożyczalnię i czytelnie zaopatrzone w księgozbiór podręczny, czasopiśmiśm i pomoce słuchowo-wzrokowe.

2. W zależności od potrzeb biblioteki publiczne prowadzą filie biblioteczne, biblioteki objazdowe i punkty biblioteczne oraz stosują inne formy udostępniania materiałów bibliotecznych, uwzględniając szczególne potrzeby czytelników dzieci i młodzieży.

Art. 27. 1. Sieć bibliotek publicznych powinna być zorganizowana w sposób zapewniający obywatelom:

- 1) korzystanie z materiałów bibliotecznych dobranych stosownie do potrzeb ogółu mieszkańców oraz niezbędnych do samokształcenia i rozwoju kulturalnego,
- 2) korzystanie z pomocy bibliograficznych oraz wszech-

stronnej informacji i fachowego poradnictwa w doborze lektury.

2. Do zadań bibliotek publicznej stopnia wojewódzkiego należą:

- 1) bezpośrednia obsługa biblioteczna miasta będącego jej siedzibą,
- 2) wydawanie bibliotekom publicznym niższych stopni założeń w zakresie treści, organizacji, metod i programu pracy,
- 3) udzielanie bibliotekom niższych stopni pomocy instrukcyjno-metodycznej, szkoleniowej, bibliograficznej i organizacyjnej,
- 4) wypożyczanie tym bibliotekom książek i innych materiałów bibliotecznych,
- 5) gromadzenie materiałów bibliotecznych dotyczących własnego regionu.

3. Bibliotek publicznych stopnia powiatowego spełniają na obszarze swego działania zadania określone w ust. 2.

4. Bibliotek publicznych miejskich i gromadzkich rad narodowych oraz rad narodowych osiedli wykonują na obszarze ich działania zadania określone w art. 26, współdziałając ze szkołami, placówkami kulturalno-oświatowymi i innymi instytucjami oraz z organizacjami społecznymi i spółdzielczymi.

5. Minister Kultury i Sztuki określa szczegółowe zasady i tryb organizacji oraz zasady działania sieci bibliotek publicznych.

Art. 28. 1. Szpitale i inne zakłady zamknięte służby zdrowia i opieki społecznej obowiązane są zapewnić pacjentom obsługę biblioteczną, odpowiadającą ich potrzebom kulturalnym i zdrowotnym.

2. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Minister Kultury i Sztuki określają zasady organizacji obsługi bibliotecznej, o której mowa w ust. 1, oraz zasady współdziałania bibliotek publicznych w wykonywaniu tej obsługi.

Rozdział 8.

Pracownicy bibliotek.

Art. 29. 1. Pracownicy zatrudnieni na stanowiskach bibliotekarskich, tworzą zawodową grupę bibliotekarzy.

2. W bibliotekach mogą być zatrudniani — w razie potrzeby — specjaliści z innych dziedzin zawodowych związanych z działalnością bibliotekarską.

3. Pracowników, o których mowa w ust. 1 i 2, zalicza się do pracowników działalności podstawowej.

4. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady zatrudniania w bibliotekach wchodzących w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej i wynagradzania pracowników działalności podstawowej, administracji i obsługi.

Art. 30. 1. Biblioteki, o których mowa w art. 17 ust. 3 pkt 1 i 3 oraz w art. 20 pkt 1, mogą zatrudniać:

- 1) pracowników naukowo-badawczych na zasadach określonych w art. 39 ustawy z dnia 17 lutego 1961 r. o Instytutach naukowo-badawczych (Dz. U. z 1965 r. Nr 19, poz. 129),
- 2) bibliotekarzy dyplomowanych i pracowników służby bibliotecznej,
- 3) dyplomowanych pracowników dokumentacji naukowej,
- 4) pracowników inżynierskich, technicznych i równorzędnych.

2. Do pracowników, określonych w ust. 1 pkt 1—3, stosuje się odpowiednio przepisy o Instytutach naukowo-badawczych. Do pracowników określonych w ust. 1 pkt 4 stosuje się przepisy wydane na podstawie art. 29 ust. 4.

3. Organem opiniującym w sprawach zatrudniania pracowników naukowo-badawczych w bibliotekach, o których mowa w ust. 1, nie posiadających rady naukowej jest rada naukowa Biblioteki Narodowej (art. 18 ust. 6).

4. Przepisy ust. 2 i 3 nie dotyczą pracowników bibliotek, o których mowa w art. 20, jeżeli biblioteki te podlegają przepisom: o szkolnictwie wyższym, o Polskiej Akademii Nauk, o wyższym szkolnictwie wojskowym oraz o wyższych szkołach artystycznych.

Art. 31. Przepisy art. 29 i 30 nie naruszają przepisów szczególnych, określających zasady zatrudniania i wynagradzania oraz prawa i obowiązki pracowników bibliotek.

Rozdział 9.

Przepisy szczególne.

Art. 32. 1. Wydawca obowiązany jest bezpłatnie dostarczać bibliotekom egzemplarze wydawanych druków, zwane dalej egzemplarzami obowiązkowymi. Obowiązek ten dotyczy również druków wykonanych za granicą dla wydawców krajowych oraz wykonanych w kraju dla wydawców zagranicznych.

2. Drukami w rozumieniu przepisu ust. 1 są odbitki wykonane sposobem mechanicznym, chemicznym lub innym sposobem poligraficznym, przeznaczone do rozpowszechniania.

3. Przepis ust. 1 nie dotyczy:

- 1) druków przeznaczonych wyłącznie do użytku służbowego organów państwowych i wojska oraz do użytku wewnętrznego organizacji politycznych, jeżeli takie przeznaczenie zostało określone przed wykonaniem druku,
- 2) papierów i znaków wartościowych,
- 3) druków artystycznych o charakterze oryginału,
- 4) druków przeznaczonych do użytku domowego lub towarzyskiego,
- 5) formularzy, biletów, etykiet i opakowań,
- 6) innych druków, które określi Minister Kultury i Sztuki.

4. Przepisy ust. 1 i 3 stosuje się odpowiednio do zakładow powielających nagrania dźwiękowe.

5. Minister Kultury i Sztuki określi:

- 1) biblioteki uprawnione do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych,
- 2) zasady dostarczania i liczbę egzemplarzy obowiązkowych oraz sposób ich wykorzystania.

Art. 33. Minister Kultury i Sztuki może zobowiązać jednostki organizacyjne, które wydają materiały biblioteczne, nie wymienione w art. 32 ust. 1, 2 i 4, do bezpłatnego dostarczania bibliotekom egzemplarzy obowiązkowych tych materiałów bibliotecznych. Przepis art. 32 ust. 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 34. 1. Biblioteki organizacji spółdzielczych, społecznych i innych instytucji niepaństwowych oraz osób prawnych, a także organizacji i instytucji nie posiadających osobowości prawnej, nie wchodzące w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej, oraz zbiory materiałów bibliotecznych tych organizacji i instytucji podlegają rejestracji w organie do spraw kultury prezydium właściwej powiatowej rady narodowej.

2. Organizacje, Instytucje i osoby prawne wymienione w ust. 1 oraz osoby fizyczne mogą publicznie udostępniać posiadane zbiory materiałów bibliotecznych po ich rejestracji w organie określonym w ust. 1 i po uzyskaniu zezwolenia tego organu.

3. Minister Kultury i Sztuki ustalił w drodze rozporządzenia zasady i tryb rejestracji oraz wydawania i cofania zezwoleń na publiczne udostępnianie bibliotek i zbiorów materiałów bibliotecznych (ust. 1 i 2).

4. Minister Kultury i Sztuki może określić, które organizacje, instytucje i osoby są zwolnione od obowiązku rejestracji bibliotek i zbiorów materiałów bibliotecznych oraz uzyskania zezwolenia na publiczne ich udostępnianie.

Art. 35. Organizacja spółdzielcza, społeczna, inne instytucje niepaństwowe oraz osoby prawne, posiadające materiały biblioteczne o charakterze zabytkowym lub stanowiące unikaty, obowiązane są udostępnić je nieodpłatnie instytucjom państwowym w celu wykorzystania dla badań naukowych oraz Bibliotece Narodowej do zmkrofilmowania dla celów archiwalnych.

Art. 36. 1. Organ do spraw kultury przydzieli wojewódzkiej radzie narodowej może zarządzić tymczasowe zajęcie biblioteki nie wchodzącej w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej lub zbioru materiałów bibliotecznych w razie:

- 1) uzasadnionej obawy zniszczenia lub uszkodzenia materiałów bibliotecznych albo
- 2) niezapewnienia materiałów bibliotecznych, pomimo wezwania, odpowiednich warunków konserwacji.

2. Tymczasowe zajęcie polega na oddaniu biblioteki lub zbioru materiałów bibliotecznych w zarząd biblioteki państwowej lub innej właściwej instytucji.

3. Tymczasowe zajęcie ustanawia się do chwili usunięcia zagrożenia.

Rozdział 10.

Przepisy końcowe.

Art. 37. 1. Właściwi ministrowie oraz Polska Akademia Nauk mogą w porozumieniu z Ministrem Kultury i Sztuki wyłączyć spod działania niniejszej ustawy niektóre podległe im biblioteki.

2. Minister Obrony Narodowej może wyłączyć spod działania niniejszej ustawy niektóre podległe mu biblioteki.

3. Minister Spraw Wewnętrznych w zakresie bibliotek podległych oraz Minister Sprawiedliwości w zakresie bibliotek zakładów karnych i poprawczych mogą w porozumieniu z Ministrem Kultury i Sztuki określić biblioteki, do których stosuje się przepisy ustawy.

Art. 38. Przepisy niniejszej ustawy, w których jest mowa:

- 1) o ministrach — stosuje się również do przewodniczących komisji i komitetów sprawujących funkcje naczelnych organów administracji państwowej oraz do kierowników urzędów centralnych,
- 2) o wojewódzkich radach narodowych — stosuje się również do rad narodowych miast wyłączonych z województw,
- 3) o powiatowych radach narodowych — stosuje się również do rad narodowych miast stanowiących powiaty oraz dzielnicowych rad narodowych w miastach wyznaczonych z województw.

Art. 39. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie pozostają w mocy przepisy o tymczasowe ze zmianami wynikającymi z niniejszej ustawy.

Art. 40. Tracą moc:

- 1) dekret z dnia 17 kwietnia 1946 r. o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi (Dz. U. Nr 26, poz. 16)
- 2) ustawa z dnia 31 października 1951 r. o przekazaniu Ministrowi Kultury i Sztuki zakresu działania Ministerstwa Oświaty w przedmiocie bibliotek i zbiorów bibliotecznych (Dz. U. Nr 58, poz. 400),
- 3) rozporządzenie z dnia 24 lutego 1928 r. o Bibliotece Narodowej (Dz. U. z 1928 r. Nr 21, poz. 183, z 1934 r. Nr 110, poz. 976 i z 1950 r. Nr 7, poz. 65),
- 4) ustawa z dnia 18 marca 1932 r. o bezpłatnym dostarczaniu druków dla celów bibliotecznych i urzędowej rejestracji (Dz. U. Nr 33, poz. 347).

Art. 41. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: *M. Spychalski*
Sekretarz Rady Państwa: *J. Horodecki*

ZA USTAWĄ O BIBLIOTEKACH PRZEMÓWIENIE POSELSKIE

OBYWATELU MARSZAŁKU, WYSOKA IZBO!

Z upoważnienia sejmowej Komisji Kultury i Sztuki przedkładam projekt ustawy o bibliotekach, oczekiwanej od dłuższego czasu z niecierpliwością i najwyższym zainteresowaniem przez szerokie kręgi ludzi książki.

Książka od wieków stanowi wielką skarbnicę mądrości i ducha ludzkiego, doświadczeń i zwycięstw, jest świadectwem stałego rozwoju cywilizacji i kultury narodów. Książka służyła pokoleniom, a dziś towarzyszy na co dzień człowiekowi we wszystkich przejawach życia, stała się narzędziem jego pracy i najbliższym przyjacielem. Szczególną rolę spełnia w dziedzinie oświaty, nauki i kultury. Toteż najczulszą troską otaczano księgi od zarania ich dziejów, a we współczesnym nam świecie wyznaczono im ważną rolę.

W naszej historii książka ma wyjątkowe znaczenie. Przechodziła te same losy, co naród cały, była świadkiem i stała się dokumentem wlotów i upadków, chwały

i tragedii. Służyła myślicielom, twórcom, uczelniom i szkołom, żołnierzowi, i bojownikowi, chłopu i robotnikowi, mężom stanu i szaremu obywatelowi w tysiącletniej naszej przeszłości. Książka dzieliła z narodem wielkość i tragizm jego historii, lecz zawsze była „arką przymierza między dawnymi a nowymi czasy”, zawsze torowała drogę postępowej i radykalnej myśli ludzkiej, narodowemu, patriotycznemu działaniu.

Dzieje bibliotekarstwa polskiego zbiegają się z pierwszymi wiekami naszego cywilizacyjnego rozwoju, a ze szczególną dumą wspominamy dzieło polskiego Oświecenia — pierwszą publiczną bibliotekę w Warszawie fundacji Żałuskich. W naszym kulturalnym dorobku na specjalną uwagę zasługują biblioteki naukowe, a zwłaszcza z podziwem i uznaniem przypominamy nieprzemijający dorobek Biblioteki Jagiellońskiej, Ossolineum, Biblioteki Narodowej i wielu znakomitych księgozbiorów publicznych naszego kraju, a w tym dwuwiekową tradycję bibliotek wojskowych.

Nie mniejszą rolę w upowszechnieniu książki i rozwoju czytelnictwa odegrały biblioteki publiczne, powstające dzięki entuzjazmowi i pasji różnych środowisk, zazwyczaj reprezentujących postępowy nurt społeczny i radykalizm działania. W ich szeregach odnajdujemy nazwiska wybitnych działaczy ludowych i ruchu robotniczego oraz ofiarnej inteligencji polskiej. Niemal w każdym zakątku Polski możemy odnaleźć tę godną uznania działalność dla oświaty i kultury narodowej. Udział w niej mają liczne pokolenia bibliotekarzy. O roli tego zawodu wypowiediano się wiele, lecz nigdy za dużo nie będzie wyrazów uznania dla tych cichych, a jakże pracowitych działaczy oświatowych, najbliższych towarzyszy naszych pedagogów i uczonych.

Gdy przystępujemy do podjęcia nowej ustawy o bibliotekach, warto przypomnieć, że starania, a chyba i walkę w tym zakresie, podjęli bibliotekarze polscy już przed pół wiekiem, wspomagani przez szerokie koła ówczesnych działaczy oświatowych, a zwłaszcza ludzi książki.

Od 1921 r. w okresie między dwiema wojnami niemal co roku ponawiano szturm do ówczesnej sejmowej Komisji Oświaty. Szczególnie ostry atak zorganizowano w 1934 r. dla przełamania obojętności sanacyjnych matadorów w dziedzinie kultury. Niestety wysiłki ówczesnego Związku Bibliotekarzy Polskich i ich wiernych sojuszników nie przyniosły żadnych pozytywnych rezultatów, a katastrofa wrześniowa 1939 zupełnie pognębiła ten słuszny ruch społeczny w interesie książki i w obronie bibliotekarstwa polskiego.

Działania wojenne lat 1939—1945, a głównie barbarzyństwo hitlerowskiego okupanta, wyrządziły katastrofalne szkody bibliotekarstwu naszemu, a książce polskiej wyjątkową krzywdę, przygotowując pełną jej zagładę. Nigdy kultura nasza, mimo ofiarnego oddania się niemal każdego Polaka ratownictwu książki, nie odniosła boleśniejszych ran niż w latach faszystowskiego bestialstwa II wojny światowej.

Pełne przywrócenie wiodącej roli książki w kulturze i w gospodarce narodowej przyniosła wraz z wojennymi triumfami władza ludowa. Budując zręby nowego ładu społecznego, dźwigając ze zniszczeń okupacji i wojny główne dziedziny życia państwowego i społecznego, ratowano także kulturalne mienie Polski, a w tym ocalałe szczątki piśmiennictwa polskiego. W natłoku spraw powojennych pierwszego roku niepodległości, na przełomie lat 1945 — i 1946, dla ochrony prawnej książki polskiej i księgozbiorów przystąpiono do opracowania pierwszego aktu państwowego z tego właśnie zakresu. W dniu 17 kwietnia 1946 r. — w okresie Krajowej Rady Narodowej — został wydany dekret o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi. Dopiero w Polsce Ludowej, u progu socjalistycznego budownictwa, marzenia i walka bibliotekarzy poprzednich dziesiątków lat dały korzystne rezultaty.

Obywatele Posłowie! Pozwólcie, że przytoczę trzy krótkie, lecz jakże ważne fragmenty z dekretu z roku 1946, które wywarły zasadniczy wpływ na organizację i rozwój bibliotekarstwa krajowego w całym obecnym dwudziestoleciu. Cytuję z przepisów ogólnych:

„Biblioteki i zbiory biblioteczne, zarówno krajowe, jak znajdujące się za granicą, a będące własnością lub w posiadaniu obywateli polskich lub instytucji polskich, uznaje się za narodowe mienie kulturalne, powołane do służenia dobru ogólnemu”... oraz „Celem prowadzenia w społeczeństwie jednolitej działalności kulturalnej za pomocą książki i bibliotek oraz umożliwienia obywatelowi korzystania ze zbiorów bibliotecznych całego kraju tworzy się ogólnokrajową sieć bibliotek publicznych utrzymywanych przez państwo lub inne związki publiczno-prawne”.

Natomiast art. 13 tegoż dekretu stwierdza:

„Obowiązek zakładania i utrzymywania publicznych bibliotek naukowych ciąży na państwie”.

Dekret, opracowany w czasach spiętrzonych, palących potrzeb odbudowującego się państwa, w czasach poszukiwania nowego modelu życia narodowego, stał się w ciągu dwóch dziesiątków lat podstawową formą prawną w dziedzinie gospodarowania ocalałymi księgozbiorami, ochrony i zabezpieczenia książki polskiej i natychmiastowego udostępnienia tychże odradzającej się nauce, oświacie i kulturze, a szczególnie nowym konsumentom tych dóbr, których likwidacja analfabetyzmu, zorganizowana sieć szkolnictwa wszystkich typów i stopni, skierowała do naukowych i publicznych bibliotek.

Dekret nie tylko dał prawne podstawy bibliotekarstwu krajowemu, lecz przede wszystkim stał się siłą napędową. Jego dynamizm przyczynił się między innymi do gwałtownego rozwoju bibliotek różnych kierunków i specjalności, od księgozbiorów naukowych, często wbrew dekretowi hermetycznie niedostępnych dla szerokiego ogółu czytelników, poprzez biblioteki Polskiej Akademii Nauk, uniwersyteckie i wyższych uczelni, do bibliotek powszechnych wszystkich szczebli, sięgając głęboko w teren, do gromady wiejskiej i osiedli. Wpływał także na organizację i wzrost bibliotekarstwa szkolnego, powszechnego i szczególnie szeroko rozwiniętej sieci bibliotek związkowych i przyzakładowych. Również i główna ksiąźnica w kraju, Biblioteka Narodowa, już czterdzieści lat pracująca dla naszej kultury, w okresie, którym dzisiaj debatę sejmową zamykamy, uzyskała rangę głównej instytucji bibliotecznej Polski, tak w zakresie bogactwa zbiorów, wyników rozległych badań księgoznawczych i czytelniczych oraz prac bibliograficznych, jak również w zakresie poradnictwa i instruktażu dla wielkich sieci bibliotek publicznych: wojewódzkich, miejskich, powiatowych, osiedlowych i gromadzkich. Na dwadzieścia lat od wydania dekretu przypada powstanie przeszło 40 tys. bibliotek, a księgozbiory wzbogaciły się o ok. 157 mln. woluminów, zarówno z produkcji bieżącej książki, z nabytków zagranicznych, jak i z przejmowania i zabezpieczenia ocalałych książek dawnej proveniencji.

Wysoki Sejmie! W chwili, gdy naszą uwagę koncentrujemy wokół spraw bibliotecznych, warto przypomnieć, że posiadamy w Polsce ponad 50 tys. bibliotek różnych typów, a bibliotekarze udostępniają czytelnikom około 180 mln. książek. Liczba wypożyczeń zbliża się już obecnie do 300 mln. Te imponujące wyniki, które jeszcze raz potwierdzają, że Polska jest krajem ludzi kształcących się, są sumą decyzji władz politycznych i państwowych, szczególnie dojrzałych postanowień władz terenowych oraz ofiarnego wysiłku kadry bibliotekarskiej, a przede wszystkim szturmu czytelników i ich współpracy w szeroko rozwiniętej akcji kół przyjaciół bibliotek, rad społecznych i ruchu bibliofilskiego.

Na tym miejscu, obywatele Posłowie, należy wyrazić uznanie wszystkim bibliotekarzom w kraju za ich wielki wkład do odbudowy kultury polskiej, za pomna-

żanie i upowszechnianie nowych wartości kulturowych, za ich społeczną, humanistyczną postawę, za wierną służbę książce, szczególnie w ostatnim półwieczu zorganizowanego ruchu zawodowego. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich powstało w roku 1917, a w lutym bieżącego roku odbyło swój szósty jubileuszowy Zjazd na 50-lecie — z podjęciem współczesnej tematyki zagadnienia współpracy bibliotek w zakresie gromadzenia i pełnego udostępniania zbiorów (wypożyczeń międzybibliotecznych) oraz kapitalnej sprawy w bieżącej gospodarce narodowej, mianowicie wymiany informacji naukowej i dokumentacji technicznej. Lutowa debata bibliotekarska to preliminaria do dzisiejszych rozważań Sejmu nad ustawą biblioteczną.

Ogromny wzrost bibliotekarstwa i rozwój spraw bibliotecznych w Polsce daleko wybiegły poza intencje i postanowienia kwietniowego dekretu. Życie zdezaktualizowało lub wręcz przekreśliło wartościowe na ówczesnym etapie ustalenia z okresu Krajowej Rady Narodowej w zakresie bibliotek. Toteż, z inicjatywy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, przystąpiono w różnych środowiskach do analizy aktualności dekretu, do zebrania nowych doświadczeń i istotnych potrzeb naszych bibliotek. Dyskusja, wspierana głównie przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, trwała nieomal 10 lat i wyszła poza opłotki bibliotekarskiego świata i fachowych organów bibliotecznych. Prasa codzienna, centralna i prowincjonalna, periodyki społeczno-kulturalne, a szczególnie „Polityka”, poświęciły wiele miejsca temu zagadnieniu i nadały mu rangę sprawy głównej w naszej kulturze. Nasilenie tych szerokich rozmów i wymiany poglądów przypadało na lata 1963 i 1967. Opinia publiczna zmusiła zainteresowane resorty do rychlejszego ujawnienia własnych poglądów i uzgodnienia ostatecznego stanowiska, przekazując całość pracy redakcyjnej Ministrowi Kultury i Sztuki.

Projekt ustawy o bibliotekach, który otrzymaliśmy do przemyślenia i uchwalenia, jest wynikiem ostatecznego uzgodnienia tego kapitalnego zagadnienia przez głównych kontrahentów. Między innymi wypowiedziały się za projektem: Komitet Nauki i Techniki, Polska Akademia Nauk, Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Kultury i Sztuki, prezydium wojewódzkich rad narodowych oraz Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich — jako najbardziej zainteresowane strony.

Projekt niniejszy stawia zagadnienie wszechstronnego, skoordynowanego współdziałania bibliotek w Polsce jako naczelną zasadę organizacyjną ogólnokrajowej sieci bibliotecznej. Nakłada na biblioteki obowiązek współpracy, wytycza i zakreśla główne jej kierunki, wyznacza organy doradcze, badawcze i wykonawcze, niezbędne do kierowania tą współpracą.

Projekt w 10 rozdziałach i w 41 artykułach obejmuje następujące podstawowe sprawy: ogólne zasady tworzenia, organizacji i znaczenia bibliotek we wszystkich resortach, działalność bibliotek publicznych jako podstawowych ogniw czytelnictwa i upowszechniania książki, wzajemne stosunki bibliotek, a szczególnie wymiana międzybiblioteczna, specjalizacja i ochrona zbiorów, współpraca w działalności informacyjnej i udostępnianiu zbiorów, doskonalenie metod prac bibliotecznych i bibliograficznych, obsada personalna bibliotek oraz dokształcanie kadry bibliotekarskiej, wreszcie — publiczne udostępnianie niepaństwowych zbiorów, ich ewidencja i ochrona.

Postanowienia projektu, dotyczące działalności ogółu bibliotek i ich współdziałania, nie naruszają obowiązujących przepisów wprowadzonych innymi aktami prawnymi w stosunku do księgozbiorów Polskiej Akademii Nauk, instytutów naukowych badawczych, szkół wyższych, a także bibliotek szkolnych oraz fachowych. Ponieważ biblioteki publiczne są podstawowymi placówkami rozwoju czytelnictwa, a działalność ich nie jest regulowana aktami ustawodawczymi, stąd projekt odrębnie normuje i szczegółowo specyfikuje sprawy organizacyjne i kierunki ich działania.

Całość spraw bibliotecznych w kraju projekt przekazuje Ministrowi Kultury i Sztuki i ustanawia organ opiniodawczy i doradczy, jakim ma być Państwowa Rada Biblioteczna, do której wejdą przedstawiciele zainteresowanych resortów, instytucji oraz organizacji. Tutaj zjawia się refleksja z konfrontacji z dekretem z 1946 roku. Wówczas przewidywana Rada Biblioteczna w ogóle nie podjęła czynności. W obecnej sytuacji we wprowadzaniu i realizacji niniejszej ustawy Państwowej Rada Biblioteczna powinna mieć znakomity udział.

Działająca od 1928 r. Biblioteka Narodowa uznana została niniejszym projektem za centralną bibliotekę państwa, w niczym nie uszczuplającą zbiorów i prac naukowych, nie hamującą dalszego rozwoju innych ksiąźnic w kraju. Projekt nakłada szerokie i liczne zadania na Bibliotekę Narodową, a szczególnie zobowiązuje do zachowania pełnego dorobku piśmienniczego Polski i dotyczącego naszego kraju, do prowadzenia bibliografii narodowej, do rozwijania bibliotekarstwa, nauki o książce i pokrewnych dziedzin wiedzy, do doskonalenia i koordynowania działalności bibliotek całej krajowej sieci bibliotecznej.

Projekt wiele miejsca poświęca bibliotekom naukowym, fachowym, szkolnym i pedagogicznym, bibliotekom publicznym i wreszcie samym pracownikom bibliotek. W przepisach szczegółowych raz jeszcze potwierdza się prawo dostarczania bibliotekom egzemplarza obowiązkowego druków wydawanych w kraju. Projekt nie przemilcza bibliotek i zbiorów organizacji spółdzielczych, społecznych i innych instytucji niepaństwowych, a także ustosunkowuje się do księgozbiorów prywatnych, które niejednokrotnie kryją w swych zasobach skarby naszej narodowej kultury.

Po upływie 3 miesięcy, z chwilą wejścia w życie podjętej przez nas ustawy, stracą moc cztery akty prawne: z 1928 r. — rozporządzenie o Bibliotece Narodowej, z 1932 r. — ustawa o egzemplarzu obowiązkowym i urzędowej rejestracji druków z 1946 r., wielokrotnie z tego miejsca wspomniany dekret o bibliotekach oraz z 1951 r. — ustawa o przekazaniu Ministrowi Kultury i Sztuki zakresu działania Ministra Oświaty w przedmiocie bibliotek.

Obywatele Posłowie! W toku prac sejmowej Komisji Kultury i Sztuki nad projektem ustawy o bibliotekach powstały drobne propozycje zmian i uzupełnień, które obywatele Posłowie otrzymali.

W przekonaniu, że nowy akt prawny naszego Sejmu nie tylko będzie petryfikował stan współczesnego bibliotekarstwa krajowego, lecz także, podobnie jak dekret z roku 1946, stworzy na długie lata gruntowne i wszechstronne podstawy do dalszego rozkwitu bibliotek i upowszechnienia, jako głównego ogniwa oświaty, nauki i kultury oraz innych resortów gospodarki narodowej w służbie socjalistycznego społeczeństwa — w imieniu sejmowej Komisji Kultury i Sztuki mam zaszczyt przedłożyć Wysokiej Izbie projekt ustawy w brzmieniu rządowym łącznie z proponowanymi zmianami.

ROMAN KACZMAREK
Poseł na Sejm PRL
Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej
im. L. Waryńskiego w Łodzi

USTAWA O BIBLIOTEKACH

1. Podstawą działalności bibliotek był dekret z dnia 17 kwietnia 1946 r. o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi (Dz. U. Nr 26, poz. 163). Od czasu wydania tego aktu nastąpił znaczny rozwój działalności bibliotek, przed którymi w wyniku kulturalnego i gospodarczego rozwoju kraju stoją nowe, zwiększone zadania, nie znajdujące rozwiązań w dotychczasowych przepisach. Wymagało to zmiany przepisów prawnych normujących działalność bibliotek.

2. Nowa ustawa obejmuje:

- a) ogólne zasady tworzenia, organizacji, działalności i znoszenia bibliotek we wszystkich resortach;
- b) działalność bibliotek powszechnych — jako podstawowych ogniw czytelnictwa;
- c) wzajemne stosunki bibliotek, a w szczególności: wymiana międzybiblioteczna, specjalizacja i ochrona zbiorów, współpraca w działalności informacyjnej i udostępnianiu zbiorów, doskonalenie metod prac bibliograficznych i bibliotecznych, obsada personalna bibliotek oraz dokształcanie kadry bibliotekarskiej;
- d) udostępnianie publiczne niepaństwowych zbiorów bibliotecznych, ich ewidencja i ochrona.

3. Ustawa obejmuje postanowienia dotyczące działalności ogółu bibliotek i ich współpracy, nie naruszając przepisów wprowadzonych innymi aktami prawnymi w stosunku do bibliotek szkół wyższych, Polskiej Akademii Nauk, instytutów naukowo-badawczych oraz bibliotek fachowych i szkolnych. Ustawa normuje odrębnie i bardziej szczegółowo sprawy organizacji i działalności bibliotek publicznych (wg dawnej nomenklatury: publicznych bibliotek powszechnych). Mają one bowiem podstawowe znaczenie dla rozwoju czytelnictwa, a działalność ich nie jest regulowana aktami ustawodawczymi, jak np. działalność bibliotek naukowych objętych ustawą o szkołach wyższych i ustawą o Polskiej Akademii Nauk.

4. Ustawa utrzymuje zasadę jednolitej polityki bibliotecznej polegającej na uzyskaniu najlepszych wyników przy możliwie najniższych wydatkach Państwa, wprowadzając zarazem decentralizację uprawnień i obowiązków organów administracji państwowej w zakresie nadzoru i opieki nad bibliotekami.

Ustawa wprowadza pojęcie resortowych sieci bibliotecznych (art. 12 ust. 2), określa zadania ministrów i prezydiów rad narodowych w sprawowaniu nadzoru nad bibliotekami i zapewnianiu im właściwych warunków działalności (art. 5—9). Uprawnienia Ministra Kultury i Sztuki obejmują ustalanie, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, zasad w sprawach dotyczących ogółu bibliotek i kontrolę stosowania tych zasad (art. 16), a ponadto zwierzchni nadzór nad bibliotekami publicznymi (powszechnymi) i Biblioteką Narodową (art. 18), sprawy egzemplarzy obowiązkowych druków (art. 32—33), sprawy rejestracji niepaństwowych bibliotek i zbiorów materiałów bibliotecznych oraz publicznego ich udostępniania (art. 34).

5. Przewidziana w dekrecie z 1946 r. Państwowa Rada Biblioteczna w bardzo rozległym składzie (art. 4 dekretu) nie była powołana. Ustawa bardziej ramowo określa skład tego ciała doradczego, odsyłając szczegóły do aktów wykonawczych (art. 10).

6. Ustawa stwarza podstawy do przeprowadzenia planowej specjalizacji zbiorów bibliotek naukowych i ich współpracy (art. 19) oraz do prowadzenia przez wyznaczone biblioteki prac naukowo-badawczych służących rozwojowi bibliotekarstwa i czytelnictwa oraz doskonaleniu pracowników bibliotek (art. 20). Dekret z 1946 r. pomijał tę sprawę, a zagadnienie specjalizacji zbiorów pozostawiał wyłącznie wzajemnemu porozumiewaniu się poszczególnych bibliotek, co w praktyce nie dało żadnych rezultatów. Określone w tym dekreście zasady finansowania bibliotek powszechnych nie są zgodne z obowiązującymi obecnie zasadami gospodarki finansowej, a przewidziane w dekreście zasady kształtowania sieci tych bibliotek są zbyt centralistyczne, w szczególności uzależniają likwidację każdej takiej biblioteki od zgody Ministra.

Ustawa dostosowuje przepisy dotyczące tych bibliotek do aktualnego systemu zarządzania i finansowania.

7. Ustawa włącza biblioteki fachowe do ogólnokrajowej sieci bibliotecznej (art. 13) i określa ich podstawowe zadania (art. 21), ustanawia również obowiązek zapewnienia obsługi bibliotecznej pacjentom szpitali, innych zakładów zamkniętej służby zdrowia (art. 28) oraz przewiduje podporządkowanie przepisom ustawy bibliotek związkowych, w granicach określonych przez Centralną Radę Związków Zawodowych w porozumieniu z Ministrem Kultury i Sztuki (art. 2 ust. 2).

8. Ustawa stwarza podstawy prawne do prowadzenia racjonalnej polityki w zakresie obsady personalnej bibliotek, zapewnienia im odpowiednich specjalistów oraz wprowadza pojęcie zawodowej grupy bibliotekarzy (art. 29). Ramowe przepisy o zaliczaniu bibliotek do kategorii bibliotek naukowych (art. 17) oraz przepisy zezwalające na zatrudnianie w tych bibliotekach pracowników naukowo-badawczych i bibliotekarzy dyplomowanych — stwarzają podstawy prawne do zatrudniania wysoko kwalifikowanych pracowników w bibliotekach, których zadania tego wymagają.

9. Ustawa ogranicza obowiązek rejestrowania bibliotek tylko do bibliotek niepaństwowych, gdyż biblioteki państwowe objęte są ewidencją na zasadzie innych przepisów.

10. Ustawa wprowadza obowiązek udostępniania dla celów badań naukowych prowadzonych przez instytucje państwowe oraz dla mikrofilmowania przez Bibliotekę Narodową posiadanych przez instytucje niepaństwowe zabytkowych i unikalnych materiałów bibliotecznych (art. 35) oraz zawiera przepis uprawniający organy do spraw kultury do zabezpieczenia zbiorów materiałów bibliotecznych narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie (art. 36). Dekret z 1946 r. nie regulował tych spraw. Zawierał natomiast pominięty obecnie przepis dotyczący przejmowania, nawet bez zgody właściciela, bibliotek prywatnych i domowych i oddawania ich w depozyt zakładom szkolnym i naukowo-badawczym — jeżeli wymagają tego potrzeby oświaty i nauki. W praktyce przepis ten nie był stosowany — prywatne zbiory podworskie i poniemieckie zostały przejęte wcześniej na podstawie innych przepisów.

11. Ustawa obejmuje przepisy dotyczące egzemplarzy obowiązkowych druków i nagrań dźwiękowych (art. 32), daje podstawę do rozciągnięcia obowiązku dostarczania egzemplarza obowiązkowego na wydawców innych materiałów bibliotecznych, niż określone w ustawie (art. 33), co jest istotne ze względu na szybki rozwój techniki.

12. Projekt ustawy był kilkakrotnie dyskutowany w toku uzgadniania z resortami i prezydiami wojewódzkich rad narodowych. W r. 1963 projekt został wydrukowany w nakładzie 10 000 egz. jako wkładka do miesięcznika „Bibliotekarz”, co pozwoliło na przeprowadzenie szerokiej dyskusji społecznej.

13. Ustawa nie zawiera przepisów powodujących bezpośrednie skutki finansowe. Realizacja przepisów ustawy dotyczących współpracy bibliotek, planowanej specjalizacji zbiorów, ulepszenie działalności informacyjnej itd. da w rezultacie ogromne oszczędności i zyski dzięki pełniejszemu wykorzystaniu zbiorów, unikaniu zbędnego dublowania w zakupach literatury zagranicznej, sprawniejszego dostarczania informacji niezbędnych do rozwoju nauki i wdrażania w praktyce wyników badań. Koszty zorganizowania obsługi bibliotecznej pacjentów szpitali (art. 28) wzrosną w stopniu, na jaki pozwolą uzyskane środki — ustawa nie wyznacza żadnych dyrektywnych wskaźników. Zwiększenie wydatków na biblioteki szpitalne będzie w dalszej perspektywie rentowne wskutek stwierdzonej niewątpliwie terapeutycznej roli książki w przebiegu wielu schorzeń, zwłaszcza w leczeniu zamkniętym.

CZESŁAW KOZIÓŁ

WSPÓŁCZESNE TENDENCJE USTAWODAWSTWA BIBLIOTECZNEGO I ORGANIZACJI WSPÓŁPRACY BIBLIOTEK

Związek Radziecki

Zasada jednolitości sieci bibliotecznej i oparcia organizacji bibliotek na zasadach naukowych została wysunięta już przez Lenina, znalazła wyraz w Dekrecie Rady Komisarzy Ludowych o centralizacji bibliotekarstwa w RSFR (listopad 1920). Zasada koordynowania działalności bibliotek różnych resortów jest stopniowo coraz pełniej realizowana — jednym z ważniejszych kroków w tym kierunku było powołanie w 1961 r. w Ministerstwie Kultury ZSRR Głównej Inspekcji Bibliotek. Biblioteka im. Lenina wraz z kilku największymi bibliotekami ZSRR realizuje zbiorczy plan badań w zakresie racjonalizacji działalności bibliotecznej oraz pomocy metodycznej i bibliograficznej dla bibliotek całego kraju. Jesienią 1967 r. Rada Ministrów ZSRR przyznała kwotę 12 milionów rubli na rozbudowę i modernizację Biblioteki im. Lenina, w tym m.in. na zakup dewizowy najnowszych urządzeń do mechanizacji i automatyzacji pracy*.

Stany Zjednoczone

Stany Zjednoczone łożą ogromne środki na unowocześnienie bibliotek, stworzenie z nich jak najskuteczniejszego narzędzia pracy naukowej oraz kształtowania poglądów społeczeństwa. Od 1948 r. w ramach tzw. planu farmingtonskiego biblioteki naukowe gromadzą wg skoordynowanego planu piśmiennictwo ze stukilkudziesięciu krajów świata. Przed kilku laty w związku z reformą szkolnictwa wyższego przyznano Bibliotece Kongresu ogromne środki na nabywanie dla tej biblioteki i wybranych bibliotek uniwersyteckich możliwie najpełniejszego wyboru wartościowej produkcji wydawniczej z całego świata oraz na mechanizację i automatyzację prac katalogowych i bibliograficznych. Council of Library Resources operuje milionowymi kwotami na prowadzenie prac badawczych i doświadczalnych z dziedziny bibliotekarstwa i bibliografii, zlecanych różnym uniwersytetom, instytucjom, laboratoriom, korporacjom, indywidualnym badaczom. Na sam tylko tzw. Library Technology

* Informacja ustna zast. Głównego Inspektora Bibliotek tow. A. Jefimowej, która uczestniczyła w lutym br. w VI Zjeździe Bibliotekarzy Polskich w Warszawie.

Projekt, służący wypracowaniu nowych modeli urządzeń bibliotecznych, metod konserwowania materiałów bibliotecznych itp. przeznaczają się kilkaset tysięcy dolarów rocznie.

Wielka Brytania

Wielka Brytania należy do krajów o najwyżej rozwiniętym czytelnictwie, przeprowadziła w 1964 r. kolejną nowelizację ustawy o bibliotekach, wydanej po raz pierwszy w 1850 r. Nowelizacja poszła w kierunku nadania Ministrowi Oświaty uprawnień do kontrolowania działalności bibliotek publicznych oraz wprowadziła zasady organizacji sieci bibliotecznej obejmującej duże jednostki (ponad 40 tys. mieszkańców), zdolne do należytego zorganizowania obsługi bibliotecznej, co jest nieosiągalne przy systemie małych, odrębnych autonomicznych bibliotek. Wydano normy zaopatrzenia i działalności bibliotek publicznych. Powołano specjalną komisję do zbadania współpracy bibliotek w prowadzeniu katalogów centralnych i wypożyczania międzybibliotecznego, wydano drukiem wyniki jej badań i wnioski służące usprawnieniu tych funkcji, już obecnie bardzo wysoko rozwiniętych w W. Brytanii. Utworzono tzw. Bibliotekę Narodową dla wypożyczania Literatury Technicznej i Przyrodniczej, obsługującą bardzo sprawnie i szybko cały kraj, zwłaszcza w materiały z czasopism zagranicznych.

Czechosłowacja

Ustawa biblioteczna z 9 lipca 1959 r. zastąpiła przestarzałą ustawę z 1919 r., wprowadziła jednolity system biblioteczny obejmujący sieci różnych resortów, kierowany przez Ministerstwo Kultury przy udziale Naczelnej Rady Bibliotecznej i regionalnych urzędów i ciał doradczych. Znaczną rolę w realizacji postanowień ustawy odgrywa Czechosłowacka Biblioteka Państwowa przez swą działalność badawczą, metodyczną i bibliograficzną.

Niemiecka Republika Demokratyczna

Opracowano plan specjalizacji zbiorów bibliotek naukowych na zasadzie tzw. Sondersammelgebiete. Podjęto intensywne prace nad racjonalizacją działalności bibliotecznej i oparciem planowania rozwoju bibliotek na podstawach naukowych — prowadzone przez Ośrodek Naukowo-Metodyczny przy Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego i Zawodowego oraz Centralny Instytut Bibliotekoznawstwa w resorcie kultury, z planową współpracą wielkich bibliotek kraju. Opracowuje się projekt ustawy o bibliotekach oparty na zasadzie jednolitego systemu bibliotek.

Kraje skandynawskie

Obok Wielkiej Brytanii kraje o najlepiej rozwiniętym czytelnictwie — mają wypróbowany i stale ulepszany ogólnoskandynawski system planowego gromadzenia zbiorów literatury zagranicznej (tzw. Scandia Plan), doskonale rozwinięte wypożyczanie międzybiblioteczne. W Szwecji i Danii przeprowadzono na zlecenie władz państwowych poważne prace nad racjonalizacją i zwiększeniem wydajności pracy bibliotek.

CZESŁAW KOZIÓŁ

1909—1968

Czesław Kozioł nie żyje. Odszedł człowiek, który prawie całe swoje życie, nieprzeciętną inteligencję i rozległą wiedzę poświęcił pracy dla rozwoju bibliotekarstwa polskiego. Pracował z rzetelnym zaangażowaniem społecznym i dużym poczuciem odpowiedzialności. Nie żałował swojego czasu, nie oszczędzał sił i zdrowia, chociaż dobrze wiedział, że powinien je oszczędzać.

Do bibliotekarstwa trafił, jak wielu innych, poprzez zawód nauczycielski. Pracę w 7-klasowej szkole powszechnej w Nowym Targu podjął w 21 roku życia, we wrześniu 1930 r., mając ukończone państwowe gimnazjum neoklasyczne w Nowym Targu (1928) oraz 2-letnie pedagogium w Krakowie. W grudniu 1933 r. złożył egzamin praktyczny na nauczyciela szkół powszechnych, ale już od stycznia tego roku pełnił obowiązki instruktora oświaty pozaszkolnej w Inspektoracie Szkolnym w Nowym Targu, początkowo w niepełnym, a od połowy 1934 r. w pełnym wymiarze godzin.

Pracując jako instruktor o.p. zajmował się w dość dużym zakresie sprawami bibliotek i czytelnictwa (m.in. zorganizował i prowadził w l. 1935—1936 Centralę Bibliotek Ruchomych TSL w Nowym Targu), co spowodowało, że szczególnie zainteresował się tym działem pracy oświatowej. Niewątpliwie odegrał tu pewną rolę również udział w kursach zawodowych z zakresu oświaty pozaszkolnej, a szczególnie w 3-miesięcznym kursie zorganizowanym w 1935 r. w Warszawie przez Ministerstwo WRiOP.

Do tego okresu pracy odnoszą się cztery artykuły¹⁻⁴⁾ ogłoszone przez Czesława Koziola w l. 1936—1939 w prasie oświatowej*). Wykazują one wysoki stopień jego umiejętności praktycznych i wiadomości teoretycznych w zakresie specjalności instruktora o.p. oraz głębokie przejęcie się wykonywaną pracą i problemami, które przynosiła.

Zainteresowania bibliotekarskie wyznaczyły kierunek dalszych studiów Koziola. W latach 1937—1939 jest studentem Wolnej Wszechnicy Polskiej — Wydziału Pedagogicznego. Korzysta wtedy z urlopu płatnego, ale musi zwracać koszty zastępstwa. Tuż przed wybuchem wojny, w końcu czerwca 1939 r., zdaje egzamin z dwuletniego kursu Sekcji Społeczno-Oświatowej i otrzymuje oceny celujące. Pracę egzaminacyjną pisał na temat „Książka i czasopismo w pamiętnikach chłopskich”.

W czasie okupacji pracuje w szkole. Najpierw w Nowym Targu, a następnie — przenoszony służbowo dwukrotnie przez władze okupacyjne — we wsiach: Stare Bystre i Dzianisz. W sierpniu 1944 r. wraca do Nowego Targu.

Prawie przez cały czas okupacji, bo od kwietnia 1940 r., bierze Czesław Koziół (ps. „Jarost”) czynny udział w organizowaniu tajnego nauczania, najpierw jako członek Powiatowej Komisji Oświaty i Kultury w Nowym Targu, a od 1 X 1942 r. jako jej przewodniczący. Biurem PKOiK oraz miejscem, gdzie zbiegały się wszystkie niemal kontakty tajnych placówek oświatowych z terenu powiatu, stało się mieszkanie Koziółów w Nowym Targu. Dojazdy Cz. Koziola z Dzianisza do rodziny nie nasuwały podejrzeń, a tym samym pozwalały na utrzymywanie łączności i kierowanie akcją oświatową na terenie całego powiatu. Należy przy tym zaznaczyć, że był to powiat wyjątkowo trudny, ze względu na specyficzne warunki społeczno-polityczne i gospodarze Podhala w okresie okupacji.

Jeździł również Koziół (najczęściej na rowerze) do 5 gmin, nad którymi sprawował opiekę z ramienia Komisji. Ponieważ prawie wszyscy nauczyciele go znali, nie miał trudności w nawiązywaniu kontaktów. Po zorganizowaniu (w myśl postanowień Komisji Powiatowej) Gminnych Komisji Oświaty i Kultury we wszystkich pięciu gminach, dostarczał działającym tam placówkom tajnego nauczania podręczniki i lekturę szkolną. Nauczycielom i działaczom oświatowym pożyczał książki z własnej biblioteki, a następnie dyskutował z nimi na temat przeczytanych publikacji. Znane ze specjalnych opracowań**) wysokie wyniki działalności PKOiK w Nowym Targu stanowią osiągnięcie zespołowe wielu działaczy, zarówno szeregowych nauczycieli jak i ludzi, którzy ich pracę organizowali. Miał w niej nie mały udział również Czesław Koziół. Za działalność tę otrzymał później Brązowy Medal „Za Zasługi dla Obrony Kraju”.

Zaraz po wyzwoleniu terenów Polski spod okupacji hitlerowskiej, tzn. od lutego 1945 r., wraca Czesław Koziół do pracy w Inspektoracie Szkolnym w Nowym

*) Numery podawane przy wymienianych publikacjach Cz. Koziola są numerami pozycji w bibliografii jego prac zamieszczonej na str. 184—187.

**) L e c z y k i e w i c z S.: Tajne nauczanie w powiecie nowotarskim w latach 1939—1945. Roczniki Dziejów Ruchu Ludowego R. 6: 1964 s. 82—113. Nadb.: Wwa 1964. — W n u k W.: Walka podziemna na szczytach. Poznań 1948 Wyd. Zachodnie ss. 169. Toż: wyd. 2 rozsz. Wwa 1958 „Pax” s. 256.

Targu, w maju tego roku zgłasza się jednak do pracy na terenie Śląska, a dn. 1 VII 1945 obejmuje stanowisko p.o. wizytatora Kuratorium O.S. Śląskiego do spraw bibliotek. Jak wyglądała sytuacja na terenie okręgu po kilku miesiącach jego pracy w Kuratorium, przedstawia w interesującym artykule ogłoszonym w „Bibliote-karzu”?).

Prawdopodobnie w centrali Ministerstwa Oświaty oceniono pozytywnie za-równo metodę jak i wyniki pracy Cz. Koziola, jego znajomość problematyki biblio-tekarskiej oraz właściwą mu zdolność ujmowania problemów w sposób pogłę-biony i nieschematyczny, ponieważ w konsekwencji przeniesiony został służbowo w październiku 1946 r. do Naczelnej Dyrekcji Bibliotek. I tutaj, w centralnej in-stitucji administracji bibliotecznej, działającej od listopada 1951 r. w ramach Mini-sterstwa Kultury i Sztuki, pozostał do końca życia.

Pełnił kolejno funkcje wizytatora w Wydziale Bibliotek Powszechnych i Szkol-nych w NDB, naczelnika Wydziału Bibliotek Naukowych w NDB i w Centralnym Zarządzie Bibliotek, naczelnika Wydziału Księgozbiorów i Czytelnictwa, dyrektora (od 1 X 1956 r.) CZB, a po przekształceniu CZB w Departament Bibliotek — dyrek-tora tego departamentu. Po połączeniu Departamentu Bibliotek z Departamentem Pracy Kulturalno-Oświatowej w r. 1958 prowadził w dalszym ciągu całość spraw bibliotecznych jako zastępca dyrektora Departamentu Pracy Kulturalno-Oświato-wej i Bibliotek.

Przez cały ten okres pracuje dużo i ofiarnie, bez względu na rodzaj wyko-nywanej pracy oraz zajmowane stanowisko. Nawet w okresach choroby, jeżeli to tylko było możliwe, nie wyłączał się całkowicie ze spraw zawodowych. Wyjeź-dzając na leczenie do sanatorium, zabierał ze sobą różne prace do wykonania i ku zdziwieniu innych pacjentów poświęcał na nie po parę godzin dziennie.

Nie należał do dyrektorów, których zachowanie się daje materiał do utworów satyrycznych. Mając wysokie poczucie odpowiedzialności i wymagając najwięcej od siebie, nie tylko polecał, organizował, ale i sam wykonywał wiele prac.

Nie jest możliwe przedstawienie w sposób szczegółowy czy choćby tylko syn-tetyczny działalności Koziola w Ministerstwie, trudno jest bowiem wyodrębnić i scharakteryzować działalność jednego człowieka pracującego w instytucji admi-nistracyjnej, nawet w tym wypadku, gdy zajmuje on stanowisko eksponowane. Prawie wszystkie prace wykonywane w ramach urzędów są z natury rzeczy pra-cami anonimowymi, często zbiorowymi, a ostateczne ich wyniki stanowią na ogół wypadkową wielu czynników. Dlatego też podane poniżej informacje charakteryzują w sposób bardzo ograniczony i fragmentaryczny pracę Czesława Koziola w obu ministerstwach.

Przyszedł do Ministerstwa Oświaty w czasie, który — jak sam to później sformułuje — był „etapem odbudowy bibliotek, stwarzania ram organizacyjnych nowej struktury bibliotekarstwa”. W okresie tym przeprowadzono „stopniową od-budowę bibliotek miejskich i utworzono pełną sieć bibliotek powiatowych, przeszkolono kierowników bibliotek na 1 i 2-miesięcznych kursach, wydano instrukcję organizacyjną, zapewniono bazę materialną — budżety, księgozbiory i — nie wszę-dzie w wystarczającej jakości — lokale dla bibliotek powiatowych”.

W pracach tych, a także w pracach następnego etapu (1948—1949), które „roz-szerzyły sieć biblioteczną do najniższych ogniw terenowych” doprowadzając do zorganizowania pełnej sieci (ok. 3 000) bibliotek gminnych i 20 000 punktów biblio-tecznych oraz uzupełnienia sieci bibliotek miejskich, Czesław Koziół miał swój twórczy i czynny udział.

W tym czasie otrzymuje stypendium UNESCO i wyjeżdża na okres 6 miesięcy do Stanów Zjednoczonych Am. Półn., gdzie zapoznaje się szczegółowo z organizacją i metodami działalności bibliotek amerykańskich, głównie publicznych.

Po powrocie ze Stanów Zjednoczonych włącza się do pracy nad organizacją pełnej sieci bibliotek wojewódzkich. M.in. opracowuje „Tymczasowe wytyczne dla wojewódzkich bibliotek publicznych”, a w roku następnym „Wytyczne dla działów instrukcyjno-metodycznych wojewódzkich bibliotek publicznych”.

Jako naczelnik Wydziału Bibliotek Naukowych prowadzi prace nad ustaleniem specjalizacji bibliotek, organizacji służby informacyjno-bibliograficznej i mikrofilmowej, zasad wypożyczania międzybibliotecznego i gospodarki drukami zbędnymi, nad rozbudową Biura Międzynarodowej Wymiany Wydawnictw przy Bibliotece Narodowej, organizacją prac bibliograficznych i centralnych katalogów.

Zasady wypożyczania międzybibliotecznego opracowane przez Koziola w formie instrukcji służą do dziś jako podstawa tej formy współpracy między bibliotekami różnych sieci.

Następne lata pracy Koziola (na stanowisku naczelnika Wydziału Księgozbiorów i Czytelnictwa, a przede wszystkim dyrektora i zast. dyrektora) — to działalność w kierunku zwiększenia zasięgu i pogłębiania pracy bibliotek na najważniejszym jej odcinku, tzn. w zakresie udostępniania jak najlepiej skompletowanych w tym celu zbiorów, służby informacyjno-bibliograficznej dostosowanej w formach i treści do potrzeb konkretnych środowisk, wiązania pracy bibliotek z innymi formami działalności oświatowej czy kulturalnej, a także wysiłki zmierzające do podniesienia poziomu organizacyjnego placówek bibliotecznycych, podwyższenia kwalifikacji ogólnych i zawodowych personelu bibliotek, racjonalizacji i ekonomizacji prac bibliotecznycych.

Mógł prowadzić tę wielokierunkową działalność dzięki rzetelnej znajomości poszczególnych działów pracy bibliotecznej, zarówno od strony organizacyjnej i funkcjonalnej, jak problemowej. Wiadomości swoje w tym zakresie stale pogłębiał, korzystając z literatury polskiej i zagranicznej (znał dobrze język angielski i niemiecki oraz dość dobrze rosyjski i francuski), wizytując biblioteki polskie i dokładnie zwiedzając zagraniczne, biorąc udział w konferencjach krajowych i międzynarodowych.

Sprawy bibliotek i problemy czytelnictwa widział w różnych aspektach. Tak np. doskonale rozumiał znaczenie przepisów normatywnych jako podstawy dla właściwego działania bibliotek, świetnie orientował się w przepisach pośrednio i bezpośrednio ich dotyczących. Umiał je nie tylko wnikliwie interpretować, ale również opracowywać, formułując ich treść w sposób zwięzły i precyzyjny. Z ważniejszych przepisów, oprócz wymienionych wyżej, sam opracował jeszcze „Instrukcję w sprawie przekazywania druków zbędnych w publicznych bibliotekach powszechnych” oraz „Zarządzenie Ministra Kultury i Sztuki w sprawie międzybibliotecznej wymiany druków zbędnych”.

Mówiąc o przepisach prawnych nie można pominąć ustawy o bibliotekach i udziału Koziola w jej przygotowaniu. Naturalnie ustawa była efektem pracy zespołowej i to nie tylko zespołu mniejszego, działającego w ramach Ministerstwa Kultury i Sztuki, ale również zespołów powoływanych przy poszczególnych ogniwach organizacyjnych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki, które zgłaszały swoje opinie i wnioski do poszczególnych projektów ustawy. Jak powszechnie wiadomo, metoda pracy zespołowej o tak szerokim zasięgu, niezbędna przy tworzeniu dokumentów o dużym znaczeniu społecznym, nie daje szybkich efektów i przyczynia sporo trudności. Podobnie było w przypadku ustawy o bibliotekach. Z wielu opinii i wniosków nadsyłanych przez poszczególne środowiska bibliotekarskie, często ze sobą sprzecznych, trzeba było wybierać te, których istotne i pozytywne znaczenie dla działalności bibliotek nie ulegało wątpliwości, i synchronizować je z ogólną koncepcją ustawy.

Zadanie nie należało do łatwych, o czym zresztą świadczy kilkanaście (oficjalnych) projektów. Odpowiedzialnym za nie czuł się ze zrozumiałych względów Czesław Koziół. Był jednym z członków komisji Ministerstwa Kultury i Sztuki, która zajmowała się przygotowywaniem tekstu ustawy, a jednocześnie głównym współautorem pierwszych oraz najczynniejszym redaktorem i koordynatorem następnych projektów.

Niezależnie od pracy nad ustawą Czesław Koziół przygotował projekty kilku aktów wykonawczych, a m.in.: rozporządzenia w sprawie zasad rejestrowania bibliotek i zbiorów bibliotecznych oraz udzielania zezwoleń na publiczne ich udostępnianie, uchwały Rady Ministrów w sprawie regulaminu Państwowej Rady Bibliotecznej, zarządzenia w sprawie dostarczania bibliotekom obowiązkowych egzemplarzy druków i nagrań dźwiękowych.

Przy tych zainteresowanych legislacyjnych umiał jednocześnie Czesław Koziół patrzeć na zjawiska i problemy życia bibliotecznego w sposób nieszablonowy, nie dążył do ujęcia w schematy tych działów pracy bibliotecznej, dla których nie było to niezbędne. Stwarzał warunki i zachęcał do przyjmowania różnych rozwiązań, stosowania różnych form organizacyjnych i różnych środków działania, jeśli nie było to sprzeczne z ogólnymi normami prawnymi i zdrowym rozsądkiem,

a mogło przyczynić się do rozszerzenia zasięgu działalności bibliotek i wzbogacenia treści ich pracy.

Swoją rozległą wiedzę zawodową wykorzystywał Czesław Koziół nie tylko przy biurku ministerialnym. Przekazywał ją również uczestnikom wielu konferencji, narad i seminariów wygłaszając referaty, wypowiadając się w dyskusji oraz podsumowując obrady. Omawiane problemy umiał przedstawić w ich istotnym sensie i znaczeniu oraz wzajemnych powiązaniach. Mówił przekonująco, z pasją człowieka zaangażowanego, w sposób komunikatywny i interesujący.

Pracując w Ministerstwie musiał także znaleźć czas na kontynuowanie studiów. Ukończył je w 1955 r. na Uniwersytecie Warszawskim — Wydziale Filologicznym specjalizując się w zakresie bibliotekoznawstwa. Temat swojej pracy magisterskiej sformułował następująco: Metody działalności propagandowej, informacyjnej zbiorowej i prac zespołowych z czytelnikiem w bibliotekach naukowych.

W ciągu ostatnich kilku lat zbierał materiały do pracy doktorskiej na temat zadań i funkcji nowoczesnej biblioteki.

Z Katedrą Bibliotekoznawstwa związany był nie tylko z przyczyny zamierzonej pracy doktorskiej. Począwszy od r. szk. 1964/65 prowadził wykłady dla studentów IV roku studiów bibliotekoznawczych z zakresu organizacji i działalności bibliotek powszechnych.

Drugim nurtem pracy zawodowej Czesława Koziola przez okres prawie 12 lat była jego praca jako redaktora „Bibliotekarza”. Redakcję objął z początkiem roku 1947, gdy zrezygnowała z prowadzenia pisma Wanda Dąbrowska, i z dwoma dłuższymi przerwami (6 mies. w 1949 r. z powodu wyjazdu do Stanów Zjednoczonych A.P. oraz 8 mies. w 1955 r. z powodu wyjazdu do Korei w charakterze tłumacza Międzynarodowej Komisji Rozjemczej) prowadził ją do połowy 1958 r.

Gdy przejmował redakcję, praca ta była dla niego nowością, brakowało mu doświadczenia, a materiałów wpływało niewiele. Skompletowanie numeru i jego układ nasuwały w tych warunkach wiele trudności. Brak jakiegokolwiek zaplecza technicznego oraz nie funkcjonujące początkowo środki komunikacji stwarzały dodatkowe kłopoty. Praca redakcyjna pochłaniała więc stosunkowo dużo czasu, tym bardziej, że Cz. Koziół włączał się również we wszystkie czynności związane z obliczaniem, łamaniem i korektą numeru. Od pierwszej jednak chwili każdy nadesłany artykuł był dokładnie przez niego przeczytany i starannie zadiustowany, każda własna wypowiedź przemyślana i wyceylowana zarówno pod względem merytorycznym jak stylistycznym. Zanim numer dotarł do czytelników, Redaktor musiał ugruntować w sobie pewność, że materiał zawarty w piśmie stanowi istotną wartość, wnosi coś nowego czy interesującego. I to może najbardziej charakteryzuje Cz. Koziola nie tylko jako redaktora, ale i jako człowieka: rzetelność w podchodzeniu do zagadnień, które stawały przed nim, konieczność wewnętrznego przeświadczenia, iż to co mówi, czy pisze, jest rzeczywiście słuszne.

Jeśli chodzi o charakterystykę zawartości „Bibliotekarza” oraz opinie na temat jego funkcji jako czasopisma zawodowego warto przytoczyć pewne fragmenty z artykułu R. Przelaskowskiego ogłoszonego w „Przeglądzie Bibliotecznym” (1964 nr 3). Omawiając, z okazji 45-lecia istnienia pisma i wydania 30 roczników, poszczególne okresy jego istnienia, daje on następującą ocenę roczników 1947—1963, z których pierwsze jedenaście — to roczniki redagowane przez Koziola: „Tak rozpoczął się drugi okres istnienia „Bibliotekarza”, w którym czasopismo krążąc jako satelita informacyjny dookoła świata polskich bibliotek daje numer po numerze i rok po roku sygnały o ich życiu i rozwoju, uchwytuje całość ewolucji bibliotekarstwa

naszego, ewolucji tak ściśle związanej z dokonywującymi się przemianami społecznymi, gospodarczymi i technicznymi”.

Przelaskowski zwraca naturalnie uwagę i na pewne mankamenty w redagowaniu pisma, m.in. na dysproporcje w omawianiu poszczególnych typów bibliotek, ale uważa jednocześnie, że dysproporcje te „częściowo zrozumiałe i usprawiedliwione, wyrównuje różnorodność tematyki poświęconej poszczególnym dziedzinom prac bibliotekarskich i bibliotekoznawstwa. Z tego punktu widzenia twórczość „Bibliotekarza” ma charakter spontanicznego dynamizmu, tak że trudno ująć ją w rzeczowe schematy...”

Warto jeszcze zwrócić uwagę na szczególnie mocno występujące, jako metoda pracy redakcyjnej Koziola, systematyczne wiązanie treści „Bibliotekarza” z aktualnymi poczynaniami Ministerstwa. Informacje o nich z odpowiednimi komentarzami i wskazówkami przekazywał za pośrednictwem pisma bibliotekarzom całego kraju.

Kontakt Czesława Koziola z czasopismem nie skończył się w roku 1958. Zawsze chętnie odpowiadał na propozycje redakcji i służył swoimi interesującymi artykułami. Od r. 1963 był członkiem komitetu redakcyjnego.

Redagowanie „Bibliotekarza” — to główny, ale nie jedyny udział Koziola w pracach Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich i Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Włączył się w działalność organizacji już w czasie pobytu na Śląsku, pełniąc funkcję sekretarza w zarządzie tamtejszego koła. Po przejściu do Ministerstwa Oświaty i objęciu stanowiska redaktora „Bibliotekarza” staje się automatycznie członkiem Zarządu Głównego i bierze udział w jego pracach. W 1948 roku na Zebraniu Delegatów Kół ZBiAP w Warszawie wygłasza referat pt. „Zagadnienie upowszechnienia książki”²⁹). W okresie od stycznia 1954 r. do kwietnia 1967 r. wchodzi w skład Prezydium Z.G. jako wiceprzewodniczący. W następnych latach nie pełni żadnej funkcji organizacyjnej (w tym czasie przyjął się zwyczaj nie wybierania do władz SBP pracowników administracji), uczestniczy jednak aktywnie w pracach przygotowujących Naradę Bibliotekarzy Bibliotek Fachowych i Dokumentalistów (7—9 XI 1958), w posiedzeniach Zarządu Głównego oraz w problemowych naradach organizowanych przez Stowarzyszenie.

Szczególnie należy podkreślić udział Czesława Koziola w międzynarodowym ruchu bibliotekarskim. Był obecny na wszystkich niemal odbywających się po 1956 r. sesjach Rady IFLA, uczestnicząc (poza plenarnymi) przede wszystkim w obradach Sekcji bibliotek publicznych i komisji statystycznej. Na XXIX Sesji, która odbyła się w Sofii w 1963 r., wygłosił referat (w języku angielskim) na temat „Rozwijanie zainteresowań czytelniczych w Polsce”¹⁰⁸

W 1968 r. na VI Zjeździe Bibliotekarzy Polskich otrzymał Honorową Odznakę SBP.

Szeroką skalę zainteresowań Czesława Koziola problematyką zawodową i to zarówno w jej aspekcie teoretycznym jak i praktycznym, wysoki poziom zaangażowania w sprawy bibliotek oraz głęboką troskę o ich dalszy właściwy rozwój najlepiej ilustrują jego prace drukowane. Ogłosił ich ogółem ok. 130, głównie artykułów w czasopiśmie zawodowych, w prasie oświatowej bądź literacko-społecznej, a także w dziennikach.

Najczęściej jako temat prac Koziola występują zagadnienia generalne: problemy polityki bibliotecznej ujmowane nie tylko od strony założeń, zasad i postulatów ale również od strony ich realizacji, a więc osiągnięć, błędów i trudności, ogólne sprawy biblioteczne, głównie zaś związane z rozszerzaniem, a jednocześnie różnicowaniem się ich usług, zarówno pod względem zakresu i zasięgu, jak i stosowanych form.

Sytuację dotyczącą stanu bibliotek przed, a następnie po uchwaleniu dekretu o bibliotekach, omawia na łamach „Bibliotekarza” w l. 1946—1950, natomiast całością zagadnień dotyczących polityki bibliotecznej w PRL przedstawia w 1952 r. w publikacji przeznaczonej dla uczestników korespondencyjnych kursów bibliotekarskich.⁴³⁾ 51)

Z pracami nad projektem ustawy o bibliotekach związany jest obszerny artykuł ogłoszony w „Przeglądzie Bibliotecznym”, w którym Kozioł przedstawia i komentuje treść poszczególnych rozdziałów aktualnego wówczas projektu ustawy⁸⁰⁾.

Kilka szczególnie interesujących artykułów pochodzi z lat 1962—1967. Przedmiotem ich są ogólne zagadnienia bibliotekarskie, które wyłaniają się w miarę rozwoju działalności bibliotek i coraz większego wpływu, jak na nie wywierają zmiany zachodzące w życiu poszczególnych społeczeństw. M. in. omawia wspólne problemy⁸⁷⁾, które „...w wielu krajach, w różnych warunkach gospodarczych i politycznych nurtują bibliotekarzy”, mimo „różnic w sformułowaniach zastanawiająco podobne: wynikające z jednego kierunku przemian, ku jakim dąży świat, mimo dzielących go jeszcze barier”, nawołuje do „oparcia rozwoju bibliotek na gruntownych opracowaniach badawczych”, (jednocześnie ustosunkowuje się krytycznie do podejmowanych u nas tego typu prac)¹⁰¹⁾, do wykorzystywania uzyskanych zagranicą „wyników badań i doświadczeń w zakresie usprawnień technicznych i organizacyjnych”, bowiem „te mogą służyć każdej ideologii”¹⁰⁵⁾.

Przedmiotem specjalnego artykułu jest problem ekonomizacji pracy bibliotecznej¹¹²⁾. Kozioł zwraca w nim uwagę na konieczność dążenia do „potaniaenia usług” bibliotecznych, „zwiększenia ich zasięgu, pomnażania ich ilości i polepszania jakości”, jednak „nie kosztem zwiększenia wydatków ale przez lepszą organizację pracy, celową gospodarkę mieniem i siłą roboczą”. Praktyczne osiągnięcia bibliotek powszechnych w tym zakresie omawia w artykule zawierającym charakterystykę i ocenę współzawodnictwa podjętego z okazji XX-lecia Polski Ludowej¹⁰³⁾.

Był współautorem artykułu na temat spraw organizacyjnych i problemów sieci bibliotecznej w m. st. Warszawie, który ogłoszony został w specjalnym wydawnictwie kanadyjskim, zawierającym publikacje poświęcone bibliotekom publicznym wybranych miast świata.¹¹⁰⁾

Warto tutaj również wymienić syntetyczne artykuły informacyjne dotyczące bibliotek polskich opracowane przez C. Kozioła dla wydawnictw polskich i zagranicznych: cztery, zamieszczone w Roczniku Politycznym i Gospodarczym w l. 1958—1961, jeden w biuletynie angielskim PAP⁸¹⁾, jeden w biuletynie UNESCO⁷³⁾.

I jeszcze jedno zagadnienie ogólnobiblioteczne, podstawowe dla współczesnego bibliotekarstwa, a mianowicie zagadnienie współpracy bibliotek. Niezależnie od tego, że omawiał je przy różnych okazjach, ogłosił Kozioł dwa obszernie artykuły specjalnie poświęcone tej problematyce. W jednym przedstawił niektóre doświadczenia krajów anglosaskich w tym zakresie⁹⁸⁾, w drugim, który był ostatnim ogłoszonym za jego życia, dał świetną charakterystykę sytuacji bibliotek polskich i wykazując niezbędną potrzebę oparcia dalszej ich działalności na „wszechstronnej skoordynowanej współpracy”, omówił jednocześnie jej kierunki i możliwości¹¹³⁾.

Inny kierunek zainteresowań Czesława Kozioła — to czytelnictwo w wielu jego aspektach. Najobszerniejszą jego pracą w tej dziedzinie jest oparty na pracy magisterskiej rozdział w „Bibliotekarstwie naukowym”, który zawiera szczegółowy przegląd form przyjętych w upowszechnianiu czytelnictwa przez różnego rodzaju biblioteki oraz wskazówki metodyczne dotyczące ich stosowania⁵⁴⁾. Te same zagadnienia w odniesieniu do bibliotek fachowych są przedmiotem publikacji przeznaczonej dla pracowników bibliotek fachowych⁵²⁾ 58).

Zagadnienia związane z upowszechnianiem czytelnictwa wystąpiły niejednokrotnie jako temat referatów wygłaszanych przez Czesława Kozioła na różnych

naradach, a następnie publikowanych w „Bibliotekarzu” lub „Przeglądzie Bibliotecznym”. Na Konferencji Pracowników Naukowych Archiwów i Bibliotek w 1950 r. wygłosił referat, którego myślą przewodnią była sprawa przydatności badań czytelniczych do akcji jego upowszechniania⁸³). O wynikach działalności praktycznej w tej dziedzinie i problemach związanych z tą działalnością⁸⁴) mówił na Ogólnokrajowej Naradzie Bibliotekarzy w 1952 r. O referacie wygłoszonym na XXIX Sesji IFLA była już mowa w innym miejscu.

O zainteresowaniach Koziola badaniami dotyczącymi stanu i rozwoju czytelnictwa świadczą także artykuły przedwojenne (wspomniane wcześniej) oraz opracowania powojenne zawierające analizy wyników ogólnopolskich konkursów czytelniczych, które traktował jako ważny element funkcji społeczno-oświatowej bibliotek¹⁰⁰).

W tematyce wypowiedzi Koziola odbiły się także trudności związane z zaopatrywaniem bibliotek w książki. Ze zrozumiałych względów wypowiada się na ten temat nie w czasopiśmie bibliotekarskich lecz w rozmowach z przedstawicielami czasopism literackich,¹⁰⁴) księgarskich⁸⁵) lub prasy codziennej⁸⁶).

Jeszcze jeden przedmiot zainteresowań, któremu poświęcił kilka publikacji, m. in. w „Polityce” w l. 1960—1961, w związku z toczącą się na ten temat dyskusją⁷⁹)⁸⁰), to sprawy bibliotekarzy i zawodu bibliotekarskiego omawiane w różnych aspektach.

Pisał również o problemach kształcenia bibliotekarzy, a dla jubileuszowego wydawnictwa Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy opracował historię szkoły bibliotekarskiej prowadzonej przed wojną przez tę instytucję.⁸⁹)

Nie można omówić tutaj, choćby w sposób jak najbardziej skrótowy, tematyki wszystkich prac Koziola. Warto jednak wspomnieć jeszcze o dwóch specjalnych grupach publikacji.

Jedną z nich — to 12 sprawozdań ze zjazdów i konferencji polskich i zagranicznych. Wszystkie przedstawiają w sposób rzeczowy całokształt spraw omawianych na danym zjeździe czy konferencji, a ponadto zawierają interesujące, czasem dowcipne, komentarze autora.

Druga grupa prac — to recenzje książek i czasopism bibliotekarskich (łącznie 7, w tym 3 — publikacji zagranicznych). Również i te odznaczają się rzeczowością opartą na dokładnym zapoznaniu się recenzenta z omawianymi wydawnictwami oraz wnikliwością ocen będących konsekwencją jego wiedzy zawodowej.

Rzeczowość i sumienność w przedstawianiu faktów, często uzasadnianych wskaźnikami statystycznymi, przy wyjątkowej umiejętności szerszego, perspektywicznego ich oceniania, tak charakterystyczne dla Koziola, stanowią główne cechy również innych jego artykułów.

Rzeczowość i sumienność nigdy jednak nie eliminują jego troski o komunikatywną, a jednocześnie nie banalną formę wypowiedzi.

Dlatego też czytaliśmy publikacje Czesława Koziola zawsze z dużym zainteresowaniem, a ponieważ wiele z nich nie straciło dotąd swej aktualności, niejednokrotnie będziemy jeszcze z nich korzystać.

Za zasługi dla bibliotekarstwa polskiego został Czesław Koziół odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Dziesięciolecia, Odznaką Zasłużonego Działacza Kultury.

Odszedł z życia za wcześniej...

JADWIGA CZARNECKA
Warszawa
Bibl. Publiczna m. st. W-wy

BIBLIOGRAFIA PRAC CZESŁAWA KOZIOŁA

- 1936
1. Wybielać plamy. *Praca ośw.* R. 2: 1936 nr 8 s. 476—479.
- 1937
2. Czytelnictwo na wsi w powiecie nowotarskim. *Ośw. pozaszk.* R. 4: 1937 nr 6 s. 353—358.
- 1938
3. Próbujmy wnioskować. Materiał do charakterystyki czytelnictwa na wsi podhalańskiej. *Ośw. pozaszk.* R. 5: 1938 nr 2 s. 79—82.
- 1939
4. Kurs przodowników oświatowych. (Doświadczenia i wnioski). *Ośw. pozaszk.* R. 6: 1939 nr 4 s. 209—215.
- 1946
5. Aktualne zagadnienia bibliotekarskie. Pierwsza powojenna konferencja okręgowych wizytatorów bibliotek 24—27.X. 1945. W-wa 1946. *Bibliot.* 1946 nr 11/12 s. 250—251. — Recenzja.
 6. Biblioteki oświatowe w województwie śląsko-dąbrowskim. *Ośw. i Kult.* 1946 nr 8 s. 465—466.
 7. Biblioteki powszechne w województwie śląsko-dąbrowskim. *Bibliot.* 1946 nr 5 s. 112—114.
 8. Ogólnopolska Konferencja Okręgowych Wizytatorów Bibliotek. *Bibliot.* 1946 nr 11/12 s. 249.
 9. Wyniki rejestracji bibliotek. *Bibliot.* 1946 nr 11/12 s. 223—226.
 10. Zabezpieczenie księgozbiorów na Ziemiach Odzyskanych Górnego i Opolskiego Śląska. (Informacje oraz fragmenty z artykułów...) [Autorzy:] F. Szymiczek, Cz. Kozioł. *Zaranie śl.* R. 17: 1946 nr 1/2 s. 74—75.
- 1947
11. Biblioteka British Council. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1947 nr 1.2 s. 19.
 12. Biblioteki powszechne w budżetach samorządowych. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1947 nr 1.2 s. 33.
 13. Brzydkie kaczątko. *Bibliot.* 1947 nr 9/10 s. 125—128. — Wyjaśnienie. *Bibliot.* 1948 nr 1/2 s. 13.
 14. Doroczne Zebranie Delegatów Kół [ZBiAP] w Toruniu. *Bibliot.* 1947 nr 5/6 s. 101—102.
 15. Georg Krogh-Jensen z Kopenhagi. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1947 nr 9/10 s. 135—136.
 16. Głosy o książce. Wyboru dokonali: K. Świerkowski, Cz. Kozioł. *Bibliot.* 1947 nr 3.4 s. 64—68.
 17. Książka i Kultura Nr 1—2. *Bibliot.* 1947 nr 1/2 s. 31—32. — Recenzja.
 18. Nowe instrukcje i zarządzenia w sprawach bibliotecznych. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1947 nr 9/10 s. 152—155.
 19. O co chodzi? (Notatki do prelekcji o organizowaniu bibliotek). *Bibliot.* 1947 nr 3/4 s. 60—61.
 20. O pisarzach emigracyjnych. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1947 nr 9/10 s. 149.
 21. Od słów do czynu. [Niepodp.] *Bibliot.* 1947 nr 5/6 s. 77—79.
 22. Po Jubileuszu Heleny Radlińskiej. *Bibliot.* 1947 nr 5/6 s. 80—81.
- 1948
23. Angażowanie i szkolenie pracowników publicznych bibliotek powszechnych. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1948 nr 4/5 s. 78—79.
 24. Głosy o akcji bibliotecznej w woj. kieleckim. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1948 nr 1/2 s. 14—16.
 25. Pierwsze wieści z Komitetu Upowszechnienia Książki. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1948 nr 3 s. 34—35.
 26. Pod hasłem upowszechnienia książki. (Referat wygłoszony na Zjeździe Delegatów ZBiAP 10.VI.1948). *Bibliot.* 1948 nr 6/7 s. 84—89.
 27. Sprawy biblioteczne na łamach „Rady Narodowej”. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1948 nr 3 s. 46.
 28. Sprawy bibliotek i czytelnictwa na konferencji związków zawodowych. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1948 nr 10/11 s. 158.
 29. Trzy konferencje. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1948 nr 6/7 s. 103—105.
 30. Wentlandtowa-Puczyńska H.: Książka w zabawie i pracy. *Bibliot.* 1948 nr 6/7 s. 107—108. — Recenzja.
 31. Z prac Bibliotekarskiej Komisji Normalizacyjnej przy Państwowym Instytucie Książki. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1948 nr 1/2 s. 29—31.
- 1949
32. W gościnie u radzieckich kolegów.

Wrażenia z wycieczki do Moskwy. *Bibliot.* 1949 nr 1/2 s. 15—19.

1950

33. Badania czytelnictwa. Stan i potrzeby. *Prz. bibliot.* R. 18: 1950 nr 3/4 s. 193—206.

Referat na Konferencji Pracowników Naukowych Archiwów i Bibliotek przed Kongresem Nauki Polskiej.

34. Biblioteka gminna w radzieckiej wsi. Wspomnienia z wycieczki do ZSRR. *Por. Bibliot.* R. 2: 1950 nr 9 s. 8—11.

35. Biblioteki wojewódzkie. *Bibliot.* 1950 nr 11/12 s. 166—169.

36. O działowe ustawienie książek na półkach bibliotecznych. [Podp.:] Cz. K. *Por. Bibliot.* R. 2: 1950 nr 2 s. 12—15.

37. Sygnowanie książek przy działowym ustawieniu na półkach. [Podp.:] Cz. K. *Por. Bibliot.* R. 2: 1950 nr 3 s. 8—12.

1951

38. Współzawodnictwo pracy w bibliotekach. *Por. Bibliot.* R. 3: 1951 nr 2 s. 17—19.

1952

39. Biblioteki w Związku Radzieckim. W-wa 1952 ZBIAP ss. 32. Korespondencyjny Kurs Bibliotekarski. Skrypt nr 14.

40. Der Bibliothekar, 5 Jahrgang. Berlin 1951. *Bibliot.* 1952 nr 1 s. 30—31. — Recenzja.

41. Duńsko-polskie seminarium w sprawach oświaty, kultury i spółdzielczości. *Ośw. Dorosł.* R. 3: 1952 nr 2 s. 116—117.

42. Jednolity front kultury. Po Ogólnopolskiej Naradzie Działaczy Kultury i Sztuki. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1952 nr 5 s. 129—130.

43. Polityka biblioteczna. Podstawowe założenia i cele organizacji i działalności bibliotek w Polsce Ludowej. W-wa 1952 ZBIAP ss. 47. Korespondencyjny Kurs Bibliotekarski. Skrypt nr 6.

44. Z zagadnień upowszechnienia czytelnictwa przez biblioteki. — W: Zagadnienia czytelnictwa w Polsce Ludowej. Ogólnokrajowa Narada Bibliotekarzy maj 1952. W-wa 1952 s. 62—105.

1953

45. Pierwsze plenarne posiedzenie Rady Czytelnictwa i Książki. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1953 nr 3 s. 62—71.

46. Profesor Dr Jan Muszkowski 1882—1953. *Bibliot.* 1953 nr 1 s. 8—10.

47. Zlot absolwentów szkół bibliotekarskich. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1953 nr 4 s. 124.

1954

48. Czytelnictwo techniczne w publicznych bibliotekach powszechnych. *Książka techn.* 1954 nr 5 s. 1—4.

49. Mikroskop czy teleskop. *Prz. kult.* R. 3: 1954 nr 46 s. 3.

W ramach polemiki na temat czytelnictwa.

50. Poczytność książek w IV kwartale konkursu czytelników wiejskich. *Bibliot.* 1954 nr 6 s. 171—177.

51. Polityka biblioteczna. Wyd. 2 przejr. i uzup. W-wa 1954 Min. Kult. i Szt. Centr. Zarz. Bibl. ss. 55, powiel. Państw. Zaoczny Kurs Bibliotekarski. Skrypt nr 14.

1955

52. Współpraca bibliotekarza zakładu produkcyjnego z czytelnikiem. W-wa 1955 Min. Kult. i Szt. Centr. Zarz. Bibl. ss. 79. Państw. Korespondencyjny Kurs Bibliotekarski. Skrypt nr 11.

1956

53. Bibliotekarz Lubelski. Kwartalnik poświęcony sprawom bibliotek powszechnych województwa lubelskiego. Rok I nr 1 kwiecień — czerwiec 1956 r. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1956 nr 7 s. 214—215. — Recenzja.

54. Informacja zbiorowa. Propaganda książki. Czytelnictwo. W: Bibliotekarstwo naukowe... W-wa 1956 s. 401—437, bibliogr.

55. Na nowej drodze. *Bibliot.* 1956 nr 10 s. 281—282

56. O pedagogicznej roli bibliotek, Berlińska konferencja teoretyczna w sprawie wypożyczania w bibliotekach ogólnokształcących. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1956 nr 10 s. 301—302.

57. O zjeździe bibliotekarzy rozmowa prawie autentyczna. *Bibliot.* 1956 nr 4/5 s. 149—151.

58. Praca z czytelnikiem w bibliotece zakładowej. W-wa 1956 Państw. Ośrodek Kształcenia Koresp. Bibliotekarzy ss. 92 Kurs dla Pracowników Fachowych Bibliotek Zakładowych. Skrypt nr 11.

59. Sesja Międzynarodowej Federacji Związków Bibliotekarzy. *Bibliot.* 1956 nr 9 s. 277—278.

60. Sprawy publicznych bibliotek powszechnych w działalności Międzynarodowej

Federacji Stowarzyszeń Bibliotekarzy. *Bibliot.* 1956 nr 11,12 s. 313—319.

61. Zabierajmy głos w dyskusji. *Bibliot.* 1956 nr 6 s. 153—155.

1957

62. Biblioteki w niebezpieczeństwie. Rozmawiał Z. Wasilewski. Z cyklu: Nasza ankieta. Dziś i jutro książki polskiej. 4. *Zycie Warsz.* R. 14: 1957 nr 123 s. 3.

63. Ceny książek — problem o decydującym znaczeniu. Rozmowę przeprowadził Z. Daniłowicz [Autorzy:] K. Majerowicz, Cz. Koziol. *Głos Książ.* R. 5: 1957 nr 3 s. 1—2.

64. Doksztalcanie pracowników bibliotek powszechnych. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1957 nr 6 s. 161—163.

65. Fachowe biblioteki zakładowe. *Książka techn.* 1957 nr 8 s. 2—4.

66. Gardner F. M.: The Delhi Public Library. An Evaluation Report. UNESCO 1957 s. 94. *Bibliot.* 1957 nr 4 s. 122—125. — Recenzja.

67. Normy uzupełniania zbiorów. *Bibliot.* 1957 nr 2 s. 50—51

68. Stulecie Biblioteki Publicznej w Westminster. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1957 nr 4 s. 115—116.

69. Z aktualnych problemów publicznych bibliotek powszechnych. *Bibliot.* 1957 nr 3 s. 65—68.

1958

70. Biblioteki. — W: *Rocznik Polityczny i Gospodarczy* 1958. W-wa 1958 s. 1126—1129.

71. Laureatka Stolicy [Wanda Dąbrowska]. *Bibliot.* 1958 nr 1/2. s. 1—5.

72. Odwiedziny w Danii. *Bibliot.* 1958 nr 7.8 s. 229—235.

73. Rural Libraries in Poland. *Unesco Bull. for Libraries* Vol. 12: 1958 nr 1 s. 4—5.

Toż w tłum.: *Novinki knihov. liter. č.* 1; *Könyvtari Figyelő* Evf. 4: 1958 sz. 2.

74. Sympozjum Bibliotek Narodowych Europy w Wiedniu. *Bibliot.* 1958 nr 11/12 s. 361—365.

1959

75. Biblioteki. — W: *Rocznik Polityczny i Gospodarczy* 1959. W-wa 1959 s. 1012—1016.

76. Biblioteki w kraju ludzi kształcących się. *Bibliot.* 1959 nr 2 s. 33—38.

77. Nowy gmach Centrali Biblioteki

Miejskiej w Kopenhadze. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1959 nr 4 s. 99—106.

1960

78. Biblioteki. — W: *Rocznik Polityczny i Gospodarczy* 1960. W-wa 1960 s. 928—934.

79. Niepotrzebne narzekanie. *Polit.* R. 4: 1960 nr 18 s. 6.

W ramach polemiki na temat zawodu bibliotekarskiego.

80. O projekcie nowej ustawy bibliotecznej. *Prz. bibliot.* 1960 nr 2 s. 97—109.

81. Polish Libraries. *Polish Press Agency. Weekly Review* 1960 nr 46 s. 12—14.

82. Polskie biblioteki powszechne w krzywym zwierciadle. [Podp.:] Cz. K. *Bibliot.* 1960 nr 11/12 s. 360—362.

W związku z art. D. J. Welsha „Public Libraries in Eastern Europe”.

83. Pracownik oświatowy a biblioteki. — W: *Praca oświatowa z dorosłymi*. W-wa 1960 s. 236—251.

84. R. S. Ranganathana pięć praw bibliotekarstwa. *Bibliot.* 1960 nr 1 s. 1—8.

1961

85. Biblioteki. — W: *Rocznik Polityczny i Gospodarczy* 1961. W-wa 1961 s. 1017—1022.

86. Dni Oświaty. *Bibliot.* 1961 nr 4 s. 97—99.

87. Ku czci Józefa Grycza. Nowe Książki 1961 nr 23 s. 1457—1459. — Recenzja książki: Z zagadnień teorii i praktyki bibliotekarskiej. Studia poświęcone pamięci Józefa Grycza. Wrocław 1961.

88. Przed Dniami Oświaty, Książki i Prasy. *Praca świetl.* R. 11: 1961 nr 5 s. 1—4.

89. Szkoła bibliotekarska przy Bibliotece Publicznej m. st. Warszawy. W: Z dziejów książki i bibliotek w Warszawie. W-wa 1961 s. 737—749.

90. Wolny dostęp do pólek. Rozmowę przeprowadził (bwo). *Polit.* R. 5: 1961 nr 17 s. 7.

W związku z polemiką na temat zawodu bibliotekarskiego.

91. Książka i biblioteka. *Nasza Praca. Biul. org. ZG Ligii Kobiet*, 1962 nr 11 s. 5—11.

92. Na dzień bibliotekarza. *Bibliot.* 1962 nr 5 s. 129—132.

93. Nowoczesna biblioteka. *Kult. i Życie*. R. 12: 1962 nr 9 s. 11—12.

94. Po krajowym konkursie „Wiedza

pomaga w życiu". *Bibliot.* 1962 nr 11/12 s. 321—324.

95. Pracownik oświatowy a biblioteki. — W: *Praca oświatowa z dorosłymi*. Wyd. 2 popr. i uzupeł. W-wa 1962 s. 338—355.

96. Sprawy bibliotek powszechnych na XXVIII Sesji Rady Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotekarzy. *Bibliot.* 1962 nr 10 s. 293—297.

97. Wspólne bibliotekarskie problemy. *Bibliot.* 1962 nr 1 s. 2—5.

98. Współpraca bibliotek w gromadzeniu i udostępnianiu zbiorów w świetle niektórych doświadczeń krajów anglosaskich. *Bibliot.* 1962 nr 11/12 s. 342—352.

1963

99. Biblioteki przed sezonem. *Kult. i Ty.* 1963 nr 10 s. 1—6.

100. Funkcja społeczno-oświatowa biblioteki w środowisku na tle konkursu „Wiedza pomaga w życiu”. — W: *Rola biblioteki powszechnej w środowisku*. (Materiały z Krajowej Narady Przyjaciół Książki. Białyostok, 22—23.X.1962). W-wa 1963 s. 22—43.

101. Którędy droga? *Bibliot.* 1963 nr 5 s. 97—101.

102. W sprawie bibliotek. *Prz. kstęg. wydawn.* 1963 nr 7 s. 1—2.

1964

103. Lepiej, szybciej, oszczędniej. Współzawodnictwo bibliotekarzy na XX-lecie Polski Ludowej. *Bibliot.* 1964 nr 4 s. 97—100.

104. Między książką a czytelnikiem. Ekskursja po resorcie (3). Z wicedyrektorem Departamentu Pracy K-O [i] Bibliotek Czesławem Koziołem rozmawia T. Strumff. *Współczesność* R. 9:1963 nr 13/165 s.2.

105. O postęp techniczny w bibliotekach. *Bibliot.* 1964 nr 2/3 s. 61—64.

106. Piotr Maślankiewicz. Z żałoźnej karty. *Bibliot.* 1964 nr 9 s. 286—287.

107. Płatnie czy bezpłatnie. *Polit. R.* 8:1964 nr 37 s. 8.

108. Rozwijanie zainteresowań czytelnich. *Prz. bibliot. R.* 32:1964 nr 3 s. 145—153.

Toż w jęz. bułg. *Bibliotekar*, Sofija G. 9:1963 Kn. 11 s. 23—29.

1965

109. Przed nową kadencją sejmu i rad narodowych. *Bibliot.* 196 nr 4 s. 97—100.

110. Public library probleme in Warsaw. [Autorzy:] F. Bursowa, Cz. Kozioł. *Library Trends* Vol. 14:1965 nr 1 s. 14—20.

1966

111. XXXII Sesja Rady IFLA w Hadze. 11—17 września 1966. *Bibliot.* 1966 nr 12 s. 357—362.

1967

112. Postępy ekonomizacji. *Bibliot.* 1967 nr 4 s. 97—101.

1968

113. Kraina bibliotek. *Współczesność* 1968 nr 4 (257) s. 2.

114. Ustawa o bibliotekach. *Bibliot.* 1968 nr 6 s.

115. Współczesne tendencje ustawodawstwa bibliotecznego i organizacji współpracy bibliotek. *Bibliot.* 1968 nr 6 s.

Ponadto ukazało się w „Bibliotekarzu” szereg artykułów wstępnych (niepodpisanych) pióra Cz. Kozioła, zamieszczonych w rocznikach 1947—1958.

Opracowały: JADWIGA CZARNECKA i DANUTA STĘPNIEWSKA

SPRAWY BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA W PRASIE

Książka i czytelnik w bilansie naszej kultury. Miejsce biblioteki w całokształcie życia środowiska. Rola i działalność bibliotek w opinii działaczy Stronnictwa Demokratycznego. Jubileusz 50-lecia SBP i VI Zjazd Bibliotekarzy Polskich — w centrum naszej uwagi. Biblioteki w Dniach Oświaty, Książki i Prasy.

Biblioteki zajmują szczególne miejsce w całym naszym systemie placówek kulturalnych. Stanowią jedną z największych pozycji budżetowych wydatków państwa na kulturę. Świadczą o tym najlepiej dane porównawcze, odnoszące się do różnych dziedzin życia kulturalnego.

Zygmunt Szelięga w artykule „Niech mówią fakty!” (*Polityka* nr 17) dokonał bilansu naszych osiągnięć z zakresu kultury. Udokumentował, przy pomocy cyfr i sprawdzalnych faktów, niezaprzeczalny dorobek w dziedzinie wydawniczej, w rozwoju bibliotek, teatrów, kin, radia i telewizji, klubów i świetlic.

Omawiając rozwój bibliotek w Polsce Ludowej Z. Szelięga przytacza następujące cyfry: w 1950 r. wszystkie biblioteki kraju dysponowały z górą 20 mln. tomów, a w 1956 r. księgozbiór zbliżył się do 90 mln tomów; w ostatnim jedenastoletciu 1957—1967 przybywały nam każdego dnia dwie biblioteki, zaś księgozbiór bibliotek zwiększał się dziennie o 2 200 tomów. Tegoroczny budżet przewiduje ponad 485 mln zł dotacji dla bibliotek w gestii Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz rad narodowych. Równie wysokie sumy pójdą do bibliotek szkolnych, związkowych i innych sieci.

Biblioteka to w wielu miastach i miasteczkach, a zwłaszcza na wsi główne i najważniejsze centrum kultury. Powinna ona być wszędzie instytucją aktywnego oddziaływania kulturalnego. Chcemy — pisze Z. Szelięga — aby bibliotekarz był doradcą, kształtował gust czytelnika, był organizatorem i gospodarzem spotkania z książką. Autor odnotowuje następnie niektóre trudności stojące przed bibliotekami (mało wciąż lokali, ciasnota, trudności w zakupie książek oraz brak pełnej obsady stanowisk bibliotekarskich wysoko wykwalifikowaną kadraj). Niezwykle pozytywnym wydarzeniem w historii bibliotekarstwa polskiego, jest uchwalona ostatnio przez Sejm ustawa o bibliotekach. Tym optymistycznym akcentem kończy Z. Szelięga rozważania o bibliotekach.

O wychowawczej roli biblioteki, jej znaczeniu w życiu kulturalnym środowiska, pisze dyrektor Departamentu Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek MKiS mgr Czesław Kałużny w artykule „Biblioteka i czytelnictwo” (*Kultura i Życie* nr 4). Stwierdza on na wstępie, że biblioteka będąc placówką kulturalno-oświatową jest jednocześnie instytucją powołaną do dynamicznego udziału w całokształcie życia środowiska. Musi współdziałać z innymi instytucjami oświaty i kultury, z organizacjami społecznymi. W dalszej części artykułu autor podaje wskazówki metodyczne na temat pracy z czytelnikiem, kształtowania księgozbioru i wykorzystania zasobów bibliotecznych, stosowania różnych form pracy z książką. Zwraca uwagę na znaczenie służby informacyjnej w podnoszeniu jakości czytelnictwa oraz wzbogacania różnych form oddziaływania biblioteki na potencjalnego czytelnika. W zakończeniu artykułu podkreśla rolę kół przyjaciół bibliotek, miłośników książki w zwiększaniu oddziaływania bibliotek na środowisko.

Działalność biblioteki na rzecz upowszechniania kultury w środowisku jest również tematem artykułu posta na Sejm PRL Józefa Kaszewskiego „Biblioteki a upowszechnienie kultury” (*Kurier Polski* nr 91).

Autor podkreśla, że biblioteki zyskują dziś coraz większą rangę, jako placówki pracy oświatowej, popularnonaukowej i naukowej; z każdym rokiem wzrasta zakres, ilość i jakość usług bibliotecznych. Wzrostowi temu nie zawsze towarzyszy powiększanie liczby etatów i lokali bibliotecznych. W tych warunkach niektóre biblioteki osiągają już pułap swoich możliwości.

Stronnictwo Demokratyczne — pisze J. Kaszewski — wysoko ocenia znaczenie kultury w kształtowaniu postaw ideowych i moralnych społeczeństwa, czemu dało

wyraz w uchwałach VIII Kongresu. Ustawa o bibliotekach została przyjęta z dużym uznaniem przez aktyw Stronnictwa Demokratycznego.

Przed bibliotekami stoją ważne i odpowiedzialne zadania. Z zadań tych wynika potrzeba ciągłego podnoszenia kwalifikacji bibliotekarzy.

Wprowadzając w życie ustawę o rozwoju systemu oświaty i wychowania, postawiono konkretne wymogi w stosunku do nauczycieli: muszą oni posiadać minimum półwyższe wykształcenie. Autor przy tej okazji wyraża pogląd, że w stosunku do bibliotekarzy należy również stawiać analogiczne wymogi.

Problem dokształcania bibliotekarzy, wprowadzenie do programu nauczania szkół wszystkich typów elementów wiedzy z zakresu umiejętności korzystania z warsztatu informacyjno-bibliograficznego był szeroko omawiany na VI Zjeździe Bibliotekarzy Polskich.

Do najważniejszych zagadnień będących przedmiotem obrad VI Zjazdu, wraca Wojciech Jankowerny w artykule „Jakie będzie jutro?” (*Kultura i Ty* nr 4). Przypomina on, że ostatni Zjazd Bibliotekarzy Polskich przebiegał pod hasłem współpracy bibliotek. Wyraża pogląd, że przedyskutowanie przez przedstawicieli bibliotek różnych typów szeregu doniosłych problemów utoruje drogę zrodzonym na zjeździe ideom do wszystkich placówek. Harmonijną współpracę bibliotek wszystkich typów umożliwi powołanie postulowanej przez zjazd Państwowej Rady Bibliotecznej.

VI Zjazd Bibliotekarzy Polskich był okazją do przedstawienia chlubnych tradycji organizacji bibliotekarzy w Polsce na przestrzeni ich 50-lecia.

Jubileuszowi 50 rocznicy powstania pierwszej zawodowej organizacji bibliotekarzy w Polsce, Bohdan Piątkowski poświęca artykuł zatytułowany „Laury dla zasłużonych” (*Odgłosy* nr 8).

Na wstępie podaje on przyczyny powstania organizacji bibliotekarzy, a następnie wymienia najważniejsze fakty z jej historii. Przedwojenną działalność Związku Bibliotekarzy Polskich autor przedstawia na tle najważniejszych wydarzeń w kraju oraz omawia udział SBP w pracach światowej federacji stowarzyszeń bibliotekarzy. W trudnych latach okupacji (której ofiarami padło przeszło 23% członków ZBP) Związek prowadził nielegalne formy działania, mające na celu: ochronę i kształcenie kadr bibliotekarskich, które mogłyby w wyzwolonej ojczyźnie podjąć normalną działalność, ocalenie i zabezpieczenie najcenniejszych materiałów bibliotecznych.

W Polsce Ludowej bibliotekarze byli świadkami wprowadzania w życie doniosłych aktów ustawodawczych, o które w przeszłości aktywnie zabiegali: dekretu o bibliotekach i ustawy bibliotecznej uchwalonej na tegorocznej wiosennej sesji Sejmu PRL.

B. Piątkowski stwierdza, że niewiele uwagi poświęca opinia publiczna Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich, organizacji zasłużonej dla kultury narodu.

Rok 1968 zapoczątkowany został niezwykle doniosłymi dla SBP faktami (lutowy Zjazd bibliotekarzy, uchwalona w kwietniu ustawa o bibliotekach). Rzutować one będą na dalszą pracę Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i przyczyniać do jeszcze większej jego aktywizacji. Wpłyne to niewątpliwie na szersze zainteresowanie opinii publicznej sprawami bibliotek i czytelnictwa.

Dni Oświaty, Książki i Prasy obchodzone w maju br. stały się wielkim świętem bibliotekarstwa polskiego. Odbywały się w tym okresie sesje naukowe organizowane przez biblioteki publiczne, oddawano nowe lokale biblioteczne, wzbogacano ich wyposażenia. Wielu bibliotekarzy otrzymało wysokie odznaczenia państwowe i odznaki „Zasłużony Działacz Kultury”.

Majowa prasa centralna i lokalna zamieszczała bogaty serwis informacji na temat udziału bibliotek w Dniach Oświaty, Książki i Prasy, o przekazywanu nowych lokali dla placówek bibliotecznych, o wysokich wyróżnieniach dla bibliotekarzy.

Wkraczamy obecnie w dzień powszedni pracy bibliotek mając przed sobą zasadniczy cel: systematyczne wprowadzanie w życie postanowień ustawy bibliotecznej.

eLBe

ZAKOŃCZENIE V ETAPU KONKURSU „ZŁOTY KŁOS”

W dniu 19 maja 1968 r. odbyło się uroczyste zakończenie V etapu konkursu czytelniczego „Złoty Kłos”, zorganizowanego przez redakcję „Dziennika Ludowego” przy współudziale Zarządu Głównego ZMW, Centrali Księgarskiej „Dom Książki” — pod patronatem ministra kultury i sztuki Lucjana Motyki.

Laureatami V etapu konkursu zostali: Janusz Przymanowski, Jerzy Kórczak, Zbigniew Załuski, Julian Kawalec, Monika Warneńska. Otrzymali oni odznakę „Złoty Kłos” oraz nagrody po 5000 zł. Ponadto przyznano dwa wyróżnienia i nagrody po 2 500 zł dla Haliny Snopkiewicz i Krystyny Siesickiej.

Na uroczystości zakończenia V etapu konkursu, która odbyła się w sali Domu Chłopa w Warszawie, wręczono honorowe odznaki „Srebrnego Kłosa” 24 znanym działaczom kultury. „Srebrne Kłosa” i nagrody po 500 zł otrzymało czterdziestu wyróżniających się czytelników.

DAR MEKSYKU DLA BIBLIOTEKI NARODOWEJ

W Bibliotece Narodowej w Warszawie odbyła się w dniu 26 kwietnia 1968 r. uroczystość przekazania przez ambasadora Stanów Zjednoczonych Meksyku dra Delfina Sanchezá Juareza, zbioru książek o kulturze i historii Meksyku jako daru rządu tego kraju dla Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Na uroczystość przybyli: wiceminister kultury i sztuki Zygmunt Garstecki; przedstawiciele Ministerstwa Spraw Zagranicznych, świata nauki, kultury i bibliotekarstwa. Obecny był ambasador PRL w Meksyku R. Majchrzak. Przybyli również przedstawiciele ambasad krajów Ameryki Łacińskiej, akredytowani w Polsce.

Za cenny dar, obejmujący ponad 900 woluminów, serdecznie podziękował dyrektor Biblioteki Narodowej dr Witold Stankiewicz.

Książki ofiarowane przez Meksyk eksponowane były na specjalnej wystawie w Pałacu Rzeczypospolitej przy Placu Krasińskich 3/5 w Warszawie.

WYSTAWA POŚWIĘCONA GUTENBERGOWI

W dniu 20 maja 1968 r. w Muzeum Narodowym w Warszawie otwarta została wystawa „Johann Gutenberg (1468—1968)”. Wystawę zorganizowały: Muzeum Narodowe i Ośrodek Kultury i Informacji NRD w Warszawie.

SESJA NAUKOWA Z OKAZJI 50-LECIA SBP I 20-LECIA BIBLIOTEK PUBLICZNYCH W WOJ. WARSZAWSKIM

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie, Mazowieckie Towarzystwo Kultury i Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Warszawie zorganizowały w dniu 3 maja 1968 r. w sali konferencyjnej PWRN sesję naukową z okazji 50-lecia SBP i 20-lecia bibliotek publicznych woj. warszawskiego.

W czasie sesji wygłoszono następujące referaty:

- mgr Adam Zwoliński — „50 lat SBP i 20 lat działalności bibliotek publicznych w woj. warszawskim”
- Doc. dr Ksawery Świerkowski — „Dzieje drukarstwa i księgarstwa w woj. warszawskim”
- mgr Stanisław Kostanecki — „Biblioteka im. Zielińskich w Płocku”.

SESJA NAUKOWA BIBLIOTEKARZY POZNANIA I WOJ. POZNAŃSKIEGO

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich: Zarząd Okręgu Poznań — miasto, Zarząd Okręgu Poznań — województwo przy współudziale Wydziału Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, zorganizowały w sali poznańskiego Pałacu Kultury dwudniową sesję naukową

(4 i 5 kwietnia 1968 r.) z okazji 50-lecia Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Na program sesji złożyły się m.in.:

- wręczenie odznaczeń i nagród dla zasłużonych bibliotekarzy,
- referat doc. dra Stanisława Kubiaka — „Bibliotekarstwo w życiu oświatowo-kulturalnym i naukowym m. Poznania”,
- otwarcie i zwiedzanie wystawy w Bibliotece Głównej UAM,
- referat mgra Franciszka Łozowskiego — „O czytelnictwie w okręgu konińskim”,
- referat mgra Kazimierza Ewicza i mgra Jana Walińskiego — „Czytelnictwo w mieście Poznaniu”,

OTWARCIE NOWEJ WYPOŻYCZALNI DLA DOROSŁYCH W POZNANIU

Z okazji Dni Oświaty, Książki i Prasy, Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego w Poznaniu dokonała uroczystego otwarcia w dniu 17 maja 1968 r. wypożyczalni dla dorosłych i czytelnicy ogólnej w Gmachu Głównym Biblioteki.

ZAGRANICZNE CZASOPISMA TECHNICZNE W BIBLIOTEKACH ŁODZI I WOJEWÓDZTWA — WYSTAWA W DOMU TECHNIKA W ŁODZI

Zarząd Oddziału Wojewódzkiego Naczelnej Organizacji Technicznej w Łodzi i Koło Pracowników Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej zorganizowało wystawę „Zagraniczne czasopisma techniczne w bibliotekach Łodzi i województwa”.

Podczas trwania wystawy od 7 do 14 maja 1968 r. wygłoszone zostały następujące odczyty:

- inż. K. Leskiego — „Informacja naukowa w PAN i szkolnictwie wyższym”,
- S. Ostałowicza — „Technika udostępniania zbiorów bibliotecznych”,
- mgra J. Robowskiego — „Wykorzystanie czasopism fachowych w przedsiębiorstwie”.

L. B. i M. K.

XIII MIĘDZYNARODOWE TARGI KSIĄŻKI

XIII Międzynarodowe Targi Książki w Warszawie zainaugurowane zostały w dniu 18 maja 1968 r. uroczystością w Sali Kongresowej Pałacu Kultury i Nauki. Tę wielką imprezę — doroczne spotkanie wydawców Wschodu i Zachodu — otworzył minister kultury i sztuki Lucjan Motyka. Na uroczystość przybyli: wiceminister spraw zagranicznych A. Kruczkowski, wiceminister handlu zagranicznego T. Olechowski, I sekretarz KW PZPR J. Kępa, posłowie — członkowie Sejmowej Komisji Kultury i Sztuki, przedstawiciele świata nauki i kultury, wydawcy, księgarze, poligraficy. Obecni byli członkowie korpusu dyplomatycznego. Przybyli też przedstawiciele światowych firm wydawniczych oraz członkowie delegacji zagranicznych zaproszeni z okazji XIII MTK do Polski. Przybyłych powitał dyrektor CHZ „Ars Polona”, przewodniczący komitetu organizacyjnego targów — Z. Jasiński.

XIII Międzynarodowe Targi Książki czynne były od 19 do 26 maja 1968 r. W 237 stoiskach, zajmujących powierzchnię 4100 m kw. na czterech kondygnacjach Pałacu Kultury i Nauki, prawie 2400 wydawców z 25 krajów świata i ONZ zaprezentowało 60 tys. tomów. Podobnie jak w latach ubiegłych dominowały książki naukowe, techniczne i popularnonaukowe.

Dnia 30.VI.1967 r. zmarł śmiercią tragiczną kol. Franciszek Wielądek, ur. dnia 17.IX. 1943 r.

PRZEPISY

prawne

§

A. PRZEPISY OGÓLNE

IMPORT KSIĄŻEK

Zarządzenie Nr 29 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 27 marca 1968 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Komisji Koordynacyjnej do Spraw Importu Książek. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 4, poz. 25.

Zarządzenie to nowelizuje zarządzenie Nr 5 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 18 stycznia 1961 r. w sprawie powołania Komisji Koordynacyjnej do Spraw Importu Książek (Biul. Min. Kult. i Szt. nr 2, poz. 23) — m.in. upoważnia Przewodniczącą Komisji do powoływania zespołów problemowych dla oceny importowanych książek (dopuszczone do wolnego obrotu, do zamkniętej sprzedaży, wymagające uprzedniej recenzji).

POLSKA AKADEMIA NAUK

Uchwała Nr 160 Rady Ministrów z dnia 28 maja 1968 r. zmieniająca uchwałę w sprawie nadania statutu organizacyjnego Polskiej Akademii Nauk. Mon. Pol. nr 24, poz. 156.

Wprowadzone zmiany dotyczą ustalania kolegialnych organów doradczych Sekretarza Naukowego PAN oraz nowego określenia zadań Wydziału Akademii.

U w a g a: W zbiorze przepisów prawnych: „Przepisy prawne dla bibliotek naukowych i fachowych”. Wwa 1968 na stronie 229 należy umieścić notatkę „zmiana: Mon. Pol. z 1968 r. nr 24, poz. 156”.

SZKOŁY WYŻSZE

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 czerwca 1968 r. w sprawie utworzenia Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie. Dz. U. nr 18, poz. 115.

Wyższa Szkoła Inżynierska w Koszalinie prowadzić będzie kształcenie w trybie studiów dziennych, wieczorowych i zaocznych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 czerwca 1968 r. w sprawie utworzenia Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Dz. U. nr 18, poz. 116.

Uniwersytet Śląski w Katowicach tworzy się przez połączenie Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach z Filią Uniwersytetu Jagiellońskiego w Katowicach.

URLOPY DLA MATEK PRACUJĄCYCH

Uchwała Nr 158 Rady Ministrów z dnia 24 maja 1968 r. w sprawie bezpłatnych urlopów dla matek pracujących, opiekujących się małymi dziećmi. Mon. Pol. nr 24, poz. 154.

Pracownica zatrudniona w zakładzie pracy co najmniej przez 12 miesięcy może wystąpić o udzielenie urlopu bezpłatnego w wymiarze do 1 roku, w celu sprawowania opieki nad dzieckiem — nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 2 lat życia. Zakład pracy obowiązany jest zatrudnić pracownicę po ukończeniu urlopu na tym samym lub równorzędnym (rodzaj pracy i wynagrodzenie) stanowisku. W okresie urlopu pracownica zachowuje dla siebie i członków rodziny prawo do świadczeń społecznej służby zdrowia oraz prawo do zasiłków rodzinnych. Zakład pracy nie może rozwiązać stosunku pracy z pracownicą przebywającą na urlopie bezpłatnym.

WYNAGRODZENIA PERSONELU REDAKCYJNEGO CZASOPISM

Zarządzenie Nr 22 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 28 lutego 1968 r. w sprawie zasad wynagradzania nieetatowego personelu redakcyjnego czasopism, zatrudnionego na podstawie umów zlecenia. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 5, poz. 27.

ZATRUDNIANIE ABSOLWENTÓW

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 maja 1968 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zatrudniania absolwentów szkół wyższych oraz orzekania o obowiązku zwrotu kosztów wykształcenia. Dz. U. nr 16, poz. 101.

Zmiany do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 czerwca 1964 r. w sprawie zatrudniania absolwentów szkół wyższych oraz orzekania o obowiązku zwrotu kosztów wykształcenia (Dz. U. nr 23, poz. 146; zob. też: „Bibliotekarz” 1964 r. nr 7—8 s. 255) dotyczą pożyczek mieszkaniowych udzielanych przez zakłady pracy zatrudniające absolwentów szkół wyższych.

TeZar

KOMUNIKAT

W Opolu powołano Zespół Bibliotekarzy Partyjnych

W dniu 30 maja br. odbyło się zebranie organizacyjne Zespołu Bibliotekarzy Partyjnych przy Wydziale Propagandy KW PZPR w Opolu. Uczestniczyli w nim pracownicy bibliotek publicznych, związkowych i pedagogicznych. Zespół powstał z inicjatywy POP przy Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej.

Na spotkaniu, któremu przewodniczył zastępca kierownika Wydziału Propagandy Z. Patrzyński, omówiono zasadnicze zadania i kierunki pracy oraz wybrano Sekretariat w składzie: R. Sękowski — dyr. WiMBP, M. Faber — I Sekretarz POP, S. Sagan — kier. PBP w Opolu. Zespół będzie organem inspirowo-doradczym w sprawach czytelnictwa w naszym województwie. W działalności swej zwróci szczególną uwagę na popularyzację literatury społecznie zaangażowanej oraz zacieśnienie współpracy między bibliotekami różnych sieci.

Zespół ten będzie przedkładał instancjom partyjnym i władzom administracyjnym dezeraty i wnioski odnoszące się do spraw bibliotek i czytelnictwa w woj. opolskim.

Warto dodać, że powołanie zespołu jest pierwszą tego rodzaju inicjatywą w kraju.

UWAGA, PRENUMERATORZY BIBLIOTEKARZA!

Administracja Wydawnictw
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

przypomina uprzejmie o odnowieniu prenumeraty
na rok 1968

Prenumerata roczna miesięcznika **BIBLIOTEKARZ** wynosi
zł 60.— (cena jednostkowa numeru zł 5.—);
miesięcznika **PORADNIK BIBLIOTEKARZA** — zł 48.— (cena
jednostkowa numeru zł 4.—);
kwartalnika **PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY** (wraz z dodatkiem
„Przegląd Piśmiennictwa o Książce”) — zł 96.— (cena jednost-
kowa numeru zł 24.—).

Przypominamy zarazem, że wpłat na prenumeratę wymienionych
czasopism na rok 1968 dokonywać należy według podanych wyżej
stawek — na konto: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Admi-
nistracja Wydawnictw, Warszawa, Konopczyńskiego 5/7. NBP IV O/M
15519-13552, lub PKO I-9-120056, z wyraźnym uwidocznieniem tytułu
wpłaty.